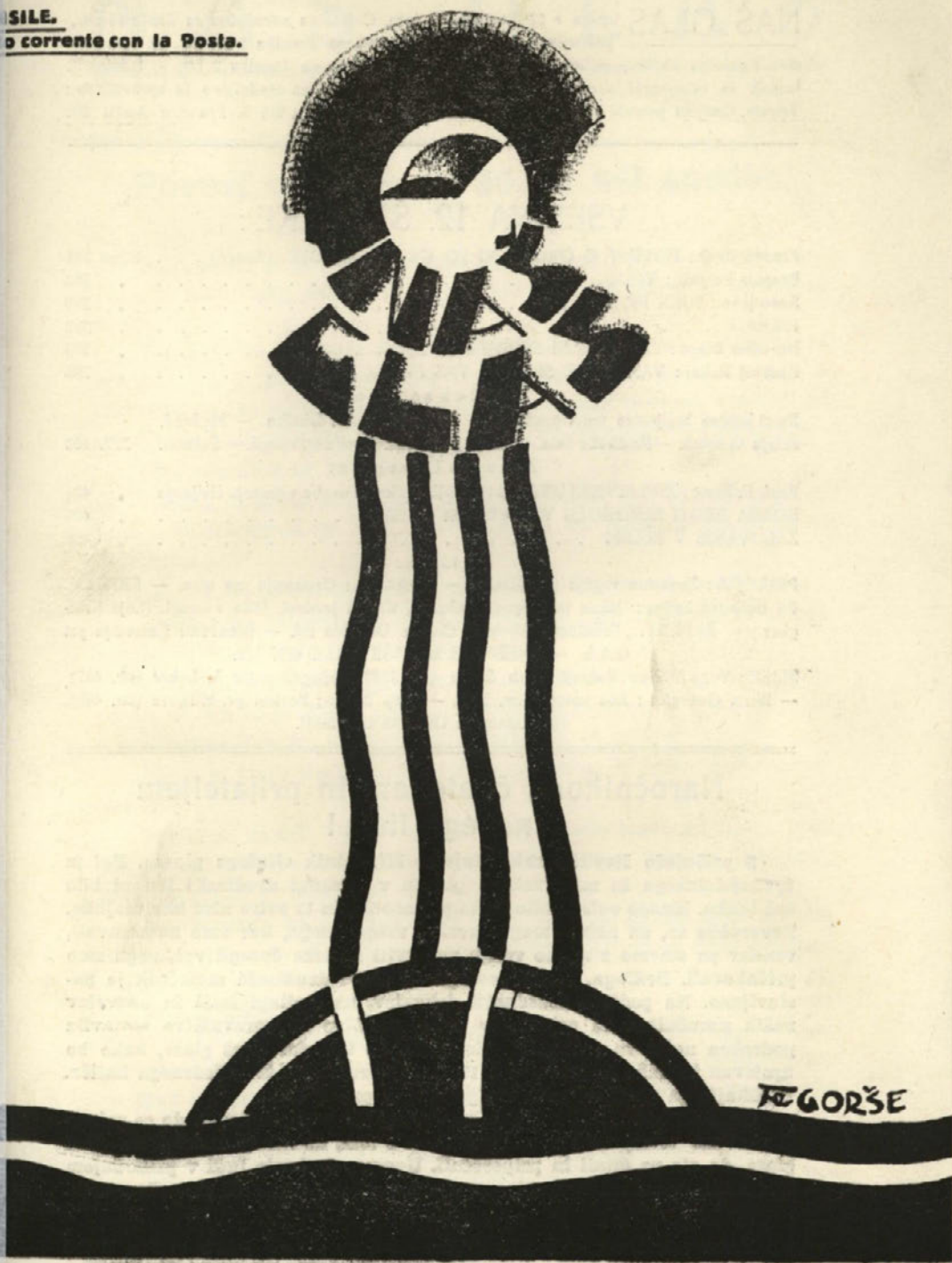

SILE.
o corrente con la Posta.

REGORŠE

NAŠ GLAS izhaja v 12 številkah na leto. Celoletna naročnina za Italijo 16 Lit., polletna 8, četrtletna 4, posamezna številka 1'50 Lit., za inostranstvo celoletno 20 Lit., polletno 10, četrtletno 5, posamezna številka 2 Lit. - Izdajatelj, lastnik in odgovorni urednik: Roman Pahor. — Naslov za uredništvo in upravnništvo: Trieste, Casella postale 343. Tiska Tiskarna „Edinost“ v Trstu, Via S. Franc. d' Assisi 20.

VSEBINA 12. ŠTEVILKE :

France Bevč: POVEST O GROFU, KI SO GA UŠI SNEDLE. (Konec)	Stran 381
Branko Perović: VODJ	„ 388
Severjeva: NJEN PRIJATELJ	„ 389
ISKRICE	„ 392
Narodno blago: ČUDODELNI STUDENEC	„ 393
Radivoj Rehar: VAM, KI LE SLUTNJA VAS PLAHA POZNA	„ 396

Kotliček za otroke

Bu-ci-bujevo kraljestvo uniči poplava. — Radivoj Rehar: Iskalka. — Medved, svinja in lisica. — Pastirska šala. — Kako je kmetič zlomka osleparil. — Lešniki.	397. 400
Znanost in vzgoja:	

Prof. F. Peric: ŽIVLJENJSKI USTROJ OSEBE. 8. človek-oseba v razvoju življenja	„ 401
BORBA PROTI ALKOHOLU V PREJŠNJIH ČASIH	„ 406
ŽALOVANJE V BELEM	„ 406

Listek:

PRIRODA: Zavestna vzgoja pri živalih. — ZDRAVJE: Operacija na srcu. — KRITIKA. Tri Bevčove knjige: Jakec in njegova ljubezen, Krvavi jezdec, Hiša v strugi. (Lojz Kraigher.) — ZAPISKI: „Tolminci“, Aljehin. Grazia Deledda itd. — DRAMA: Komedija pri Grkih. — SMEŠNICE in NAŠE SLIKE 409, 412.

SLIKE: Veno Piñon: Pokrajina ob Selne (str. 389). Ajdovski notar A. Lokar (str. 407). — Boris Georgiev: Ave natura (str. 393). — Josip Bužan: Portret ge. Mirkove (str. 408). Na platnicah: UGANKE in ŠAH.

Naročnikom, čitateljem in prijateljem našega lista !

S pričujočo številko zaključujemo III. letnik «Našega glasa». Pot iz srednješolskega in mladinskega glasila v mesečni družinski list ni bila baš lahka. Mnogo ovir je bilo treba premostiti, in te ovire niso bile majhne. Povzročile so, da nismo mogli izvršiti vsega onega, kar smo nameravali, vendar pa smemo z mirno vestjo ugotoviti da smo dosegli več, nego smo pričakovali. Podlaga, trdna podlaga za pravi družinski mesečnik je postavljena. Na podlagi dosedanjih izkustev, na podlagi željâ in nasvetov naših naročnikov in prijateljev sta uredništvo in upravnništvo sestavila podroben načrt za prihodnje leto. Kako bo izgledal «Naš glas», kako bo urejevan in kako bo pisan v l. 1928. — to razvidite iz priloženega lističa. Prečitajte ga pazljivo, pokažite ga svojim prijateljem!

Ob zaključku III. letnika smatramo za svojo dolžnost, da se zahvalimo Vam vsem, ki ste nas podpirali s tem, da ste se naročili na «Naš glas», da ste ga čitali in priporočali. Upamo, da boste tudi v prihodnjem letu ostali zvesti «Našemu glasu», da nas ne boste zapustili pri našem delu.

Vsem naročnikom in prijateljem «Našega glasa» želita srečen Božič in veselo novo leto

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO.

France Bevk:

Povest o grofu, ki so ga uši snedle.

7.

Poljubinjeci so se vračali domov pijani in siti, vendar so bili kisle volje in hodili sključeni v dve gubi, kot bi nosili največje breme na hrbtu.

Tolminci so se temu čudili, zakaj radovedni kot so bili, so že izvedeli, da je grof Poljubinjce res pogostil, niso pa nič vedeli o travnikih. Zato so si mislili: „Če bi bil grof nas povabil, vriskali bi in peli, da bi zletelo pol Tolmina v zrak“. Pa so vprašali Poljubinjce:

«Ali pojedina ni bila dobra?»

«Dobra, dobra,» so odgovarjali Poljubinjeci, kot bi žvečili grenkost. «Tudi obilna je bila, tako obilna, da nam bo na želodcu obležala.»

«Zakaj ste preveč jedli?» se je oglasil eden izmed nevoščljivcev.

«Jedli niso preveč,» je dejal drugi. «Le pili so premalo. Dobro jedačo je treba zaliti z obilno pijačo.»

Poljubinjeci pa so vso pot razmišljali, ali naj doma povedó resnico ali ne. Ko so prišli na polje do križa, na katerem je visel Kristus z neizmerno trpečim obrazom, in se odkrili, so postali.

«No,» je dejal Blekč, «zmeniti se moramo, da bomo govorili vsi enako.»

«Meni je vseeno,» se je oglasil Jermol. «Če boste vi lagali, bom jaz govoril resnico in če boste vi govorili resnico, bom pa jaz lagal, zato, da bomo povedali vsi enako.»

Na Jermola so bili nekoliko jezni, ker se je bil pred grofom izmazal, oni pa ne. Niso se ozrli nanj, izpraševali pa so drug drugega z očmi.

Poljubinjke so bile že takrat dobre ženice, ki so držale svoje možé nekoliko v strahu, kar je bilo v nekaterih slučajih seveda potrebno. Ni čuda tedaj, da so se korenjaški možje tresli pred resnico in pred svojimi ženicami; malo bolj kot tedaj, ko so šli pred nekaj urami na pojedino.

Le iz tega strahu se je zgodilo, da so sklenili lagati se, kar pa jim ne smemo prištevati v zlo, zakaj s tem so prihranili hišni mir in spanje sebi in svoji družini.

«Kaj pa bo, ko pride grof kosit mesto nas?» se je oglasil Balantač.

«Saj bomo itak mi kosili.»

«To je že res. Pa domov ne boš znosil in speljal.»

«Se bomo že zmislili...» je dejal Balantač. «Pa kislo se ne smemo držati, sicer nas bodo koj spoznali.»

Tako se je zgodilo, da so tiste noči Poljubinjeci enoglasno pripeli in privriskali v vas, vriskali pa so tako žalostno, da so jim žene dejale:

«Ko ste bili fantje, ste še znali nekaj vriskati, zdaj pa ni nič več iz vas.»

«Presiti smo,» so dejali in legli spat, ne zmeneč se mnogo za izpraševanje žena, kako znajo kuhati grajske kuharice in če niso nič s seboj prinesli.

* * *

Grof brez imena in scholar Anton sta ostala sama v sobani. Grof je bil miren, sedel je sit na svojem stolu in gledal smehljaje v papir, ki je ležal razgrnjen pred njim.

Anton je hodil po sobani tja in sem in ni mogel premagati nevolje, ki ga je lomila po odhodu kmetov.

«Anton!» je dvignil grof ovalno glavo in pogledal s krvavimi očmi.

«Želite?»

«Kdo je zvitejši, kmetje ali jaz?»

«Ne gre za to, kdo je zvitejši. Da kdo sleče pijanca, ni treba zvičnosti. Kdo je poštenjši, za to gre.»

Besede so grofa udarile, pomislil je in dejal:

«Ali sem ukradel?»

«Tega nisem trdil.»

«Ali daru ne smem sprejeti?»

«To ni bil dar.»

«Kaj je, če ni dar?» je udaril grof jezen po mizi.

«Pijane ljudi ste slekli,» je odgovoril Anton mirno. «Kar so storili, so naredili brez zavesti in so se že na mestu pokesali.»

«Torej sem jih oropal?» je lovil grof z besedo.

Anton je gledal grofa:

«Imenujte svoje dejanje, kakor hočete. Jaz bi se ne bil podpisal, ne plačal kosila. Ne eno ne drugo...»

«Tebe pa silil nisem,» se je smejal grof. «Ti še travnikov nimaš. — Toda, kar so mi priželeli... Ali si slišal, kaj so mi vsega privoščili?»

«Izvedeli ste, kar ste hoteli.»

«Pláčam jim tudi to...»

«Dali ste besedo,» je bil Anton ogorčen v svojem srcu.

«Pláčal jim bom,» je dejal grof in se težko dvignil. «A ne boš vedel ne ti ne oni, kdaj jim bom pláčal.»

Odšel je iz sobane, na vratih se je ozrl in ponovil: «Pláčal jim bom...»

Anton je molčé zrl za njim.

8.

Prišla je zima. Anton je bil že zdavnaj odšel v svoje šole, na gradu sta ostala grof brez imena in grofica Ana sama. Proti božiču je dobila Ana kašelj, ki jo je položil na posteljo, mrzlica jo je tresla in umrla je tako naglo, da njen sin Anton ni utegnil priti k njeni postelji.

Grof brez imena je postal še bolj siten in dolgočasen; ves čas je samo razmišljal in za vsako novo hudobijo se je nasmehnil vase. Jedel pa je iz dolgočasia toliko, da je bil ves čas bolan vsled zaprtja in je poklical k sebi zdravnika, ki ga ni več izpustil iz rok.

Nekega dne je vprašal grof zdravnika:

«Ali je mogoče, da bi živega človeka uši snedle?»

Zdravnik je pogledal grofa nekoliko plašno; ko se je prepričal, da ni nevaren blaznik, mu je odgovoril:

«Docela nemogoče. Pred vsem bi jih moralo biti toliko, kot jih vsa Tolminska nima. Če pa je človek živ, jim ne bo držal, da ga bodo žrle, ampak bo planil v vodo in se bo okopal.»

«Haha!» se je zasmeljal grof v zadovoljstvu. «Pa kaj se ti zdi, ali grof lahko poplača svoje podložnike, ki so mu kaj takega, in še hujšega priželeli?»

«To je mogoče,» je pritrdil zdravnik.

«Menim, da je mogoče,» je dejal grof zadovoljen...

Prišla je pomlad, trava je pognala vsepovsodi, tudi na obronkih je zelenela, tako bohotna kot nikoli poprej. Ko je bil čas košnje, so šli Poljubinjci in jo pokosili, nato so seno znesli in zvozili v Tolmin; žene pa so zaman jokale.

Grof se je smehljaj in jim dejal:

«Pojedino, ki sem vam jo obljubil vsako leto, napravim, ko boste imeli časa dovolj; zdaj morate delati.»

Poljubinjci so nekaj zamrmrali in odšli; le Jermola ni bilo zraven, ta je vozil seno na svoj dom.

Grof ni odpustil nobene besede, ki so mu jo Poljubinjci na pojedini izrekli in je mislil in mislil, da bi si izmislil dovolj hudo kazen.

Ko se je letni čas nagibal že globoko na poletje, je grof poklical oskrbnika.

«Želite, vaša milost?»

«Pazi nad Poljubinjci,» mu je dejal. «Kadar bodo imeli največ dela, žetev na polju in košnjo v gorah, mi povej.»

«Da, vaša milost.»

Oskrbnik je odšel, grof pa je gledal skozi grajsko lino na polje, kjer je rastle žito in so se podložniki kopali v lastnem znoju in tiho molili: «Da bi nas Bog rešil hudega grofa, oče naš...»

Nekega dne, ko je bilo nebo jasno ko ribje oko in se je zelena dolina kopala v solncu, je nenadoma vstopil oskrbnik.

«Kaj želiš?» se je grof predramil iz dremavice, ki ga je bila objela v vročini po obilem kosilu.

«Poljubinjci se pripravljajo na žetev in na košnjo, vaša milost.»

«Ah!» se je zavzel grof in oči so se mu zasvetile, «pojdi z menoj!»

Dvignil se je in peljal oskrbnika do line, s katere je bilo videti od Kozlovega roba po vsem pobočju stožčastega hriba do položnega sveta in do ravnine.

«Ali vidiš ta hrib, kako lepo ga je previdnost zaokročila in obrastla z grmovjem in tudi kak šop trave je vmes!»

«Da, vaša milost.»

«Star sem in betežen vsak dan bolj; ne bom mogel hoditi na lov.»

«Da, vaša milost...»

«Napravi bom doma zverinjak. Tu pod gradom, takorekoč pred nosom. Da pa zverinjad ne bo utekala, je treba grič ograditi; zid je najboljši; okrog in okrog... si razumel?»

Oskrbnik se je čudil drznemu in bistrournemu načrtu in ni našel besede.

«Zdaj pride glavno,» je dejal grof, in dvignil pest. «Danes je treba začeti z delom. Pokliči Poljubinjce, od prvega do zadnjega moža, a najmanj od vsake hiše po dva. Če ni mož, naj pridejo tudi ženske. Dokler zid ne bo narejen, naj nihče ne izostane.»

«Vse Poljubinjce...» je jecljal oskrbnik, ki se mu je zdelo gorostastno. Drznil se je in se opogumil:

«Toda zdaj imajo Poljubinjci največ dela...»

«Saj to sem hotel,» se je režal grof. «Da mi nihče ne manjka!»

«Da, vaša milost.»

«In da bodo desetino točno odmerili. Kako bodo poželi, je njih stvar.»

Oskrbnik je že stal na vratih, ko ga je grof brez imena poklical še enkrat.

«Pazi na — Jermola! Ta naj pride s svojimi volmi. Naj vozi kamenje tako dolgo, da mu voli poginejo.»

Oskrbnik se je globoko priklonil.

«To bo za njegovo uganko,» je opomnil grof pri sebi, se znova zleknil v stol in poizkusil zadremati.

9.

Kako se je to poglavje po resnici zgodilo, je težko dognati. Zgodovinarji takih in podobnih malenkosti niso zapisovali, posebno ne, če so bile za grofa sramotne in pogubne. Na vsak način pa je grof brez imena izginil iz zgodovine na prav poseben način in Tolminci, posebej pa še Poljubinjci, so trdili, da so ga živega uši snedle. Ta vest je šla iz roda v rod tako dolgo, da jo je meni moj ded povedal, pozneje pa sem jo še pri Rutarju bral, zato ni dvoma, da je bila resnična.

Res je, da niso videli niti Tolminci ne Poljubinjci, kako so grofa uši grizle, vendar pa so izvedeli vse do pike natanko od Blažeta, ki je bil iz Tolmina doma, in je takrat služil na gradu za hlapca.

Ta pa je pripovedoval takole:

— Bog in sveti Urh naj mi prizaneseta grehe, če sem jih mnogo storil, ali k grofu bi ne šel več služiti. Če si nisem takrat zaslužil prostor vsaj za nebeškimi vrati, ne bom gledal nebeškega veselja. Vi ste ga poznali siroveža in živino, sitneža, a na priliko kakor jaz ga niste poznali. Vsak hip se je jezil za kako stvar, če ni našel drugega, mu je bil kruh prebel, meso preokusno in postelja premehka. Verjemite mi, da mu nisem privoščil drugega, kakor da ga maščoba raznese; ta ga je napihovala, raznesla pa ga ni.

Tiste dni, ko ste Poljubinjci garali kot črna živina, vlačili v največji vročini kamenje in obzidovali Kozlov rob, se je neprestano smejal. Stolico in mizo smo mu morali prenesti k lini, skozi katero je gledal po pobočju in se režal do ušes.

Mahoma pa je postal nemiren in se oziral, kakor da se boji, da kdo ne plane skozi vrata in ga ubije. Jaz sem stal neprestano na vratih, z eno nogo v sobi, in pazil, kdaj me pokliče. Klical me je neprestano, slednjič mi je dejal:

«Pojdi k Poljubincem in poslušaj, kaj govore. Nato se vrni in mi povej!»

Šel sem. Kaj bi vam pravil, kaj ste govorili, ko sami veste. Takih kletvic na grofa še nisem slišal in dasi mi ni bil na srcu, sem se zbal zanj in mislil, da ga bo hudič nesel, preden se vrnem na Kozlov rob.

«Kaj pravijo?» me je vprašal grof, jedva sem potaknil glavo skozi vrata.

«Kolnejo vas,» sem dejal.

«Ali me zelo kolnejo?» je vprašal.

«Strašno vas kolnejo,» sem potrdil.

Mislil sem, da bo hud, pa se mu je raztegnil obraz, kakor da stoji dišeče kosilo pred njim, strah je izginil.

«Dobro je, dobro...» se je zadovoljno trepljal.

Čez nekaj časa pa je postal znova nemiren in je gledal, kakor da je zaboden, ali da ga kdo tišči za vrat in ga duši.

«Pojdi,» mi je dejal v drugič, «pojdi in poglej, kaj pravijo Poljubinjeci.»

Znova sem šel in sem videl že na pol poti, kako se krešejo iskre od vaših kletvin; potem pa se mi je zdelo, kakor da slednjemu Poljubinjcu sedi za vratom po en vražič in mu šepeta na uho najhujše besede iz peklenke zakladnice.

Obrnil sem se in prišel bled v grad. Jedva me je zagledal grof, že je pobesnel tudi on.

«Kaj je?» me je vprašal naglo in pridržal sapo.

«Tako vas kolnejo, da kar gori okrog njih,» sem mu povedal naglo, zakaj če bi se bil obotavljal, bi ne bil mogel več izreči.

Grofu pa je planila kri v obraz in kot prej se je smejal zadovoljen in se trepljal po trebuhu.

«Dobro je... dobro je...»

Ko se je v tretjič vznemiril in me poslal gledat, kaj govorijo Poljubinjeci, sem se, po resnici povedano, bal iti. Ko pa sem pogledal v dolino, nisem videl ne isker in ne vražičev več, prišedši bliže sem opazil, da klečite in molite tako goreče, da bolj goreče še za časa kuge nisem videl moliti.

Srcé se mi je neznano olajšalo. Ko sem stopil v sobano, sem se smehljal in nisem čakal, da me grof vpraša:

«Gnadvlivi gospod grof, Poljubinjeci molijo, da jih Bog odreši hudega grofa.»

Da bi bili tedaj videli grofa; pogledal je debelo in pobledel, dvignil je roke in se hotel vzpeti, a se je sesedel ko vreča; vzelo mu je besedo, le tiho, komaj slišno je dejal:

«Zdaj je pa po meni.»

In takrat se je zgodilo, kar mi ne boste verjeli, zato je najbolje, da vam ne pripovedujem — je končal Blaž.

Tolminci in Poljubinjeci pa so ga tako lepo prosili, da je za merico pijače povedal konec:

— Uši so začele lezti iz njega. Uši, žive uši iz živega telesa. Ne navadne uši, ki se tudi po naših glavah najde ktera, bile so velike kot lešniki, če sem se nemara malo zlagal, a mnogo manjše pa niso bile. Imele so take čeljusti kot pomladni hrošči ali kobilice in so ga žrle, da je bil hkratu ves pikast po životu. Morate si misliti sitneža in siroveža, ki še nikoli ni poizkusil kaj slabega na svetu, kako je neznansko vpil in se zvijal, preklinjal vse in nas pošiljal žive k vragu. Ves grad je bil pokoncu in je tekkel in begal, kar se je dalo. Preoblačili smo ga iz obleke v obleko, a vse skupaj nič ni pomagalo. Jedva je stala nova, čista obleka na njem, že je mrgolela teh ostudnih živali, da se nam je želodec obračal. Jaz sem vedel, da to izhaja iz molitve Poljubinjcev in sem se ves tresel od strahu božjega in sem vedel, da za grofa ni več pomoči.

In v resnici je poginil tako žalostno, da niti berač na cesti ne more žalostnejše umreti. Šli smo mu po duhovnika, a ga ni maral, ker ga je hudič tako zaslepil, da je mislil, da v svojem življenju ni storil greha. Klical pa je zdravnika, ki ga je hrulil: «Ali nisi rekel, da ni mogoče, da bi človeka uši snedle?» — In zdravnik je jecljal: «Seveda, iz živega telesa ne gredo...» In smo ga slekli do golega, ko je bil še malo več živ, nato smo ga položili v stekleno posteljo. In ne boste mi verjeli, če vam povem, kar so moje oči zrle: na celem so iz njega lezle uši, kakor mravlje iz kupa mravljišča in se prekopicavale po njem ter se teple za mesto, kjer bi ga grizle.

Grof pa je v bolečini in grozi, ki ga je objela, klel vse, zdravnika, nas, najbolj pa vas, Poljubinjce. To je bila njegova zadnja molitev, preden je naredil žalosten konec, tako žalosten, kakor še

nobeden izmed tolminskih grofov, če izvzamemo Menia, ki ga je bil živega hudič vzel...

Tako je pravil Blaže... Tolminci pa so žalovali za grofom tako malo kot še za nobenim tolminskim grofom; še iz radovednosti ni nihče stopil za njegovim pogrebom.

(Konec.)

Branko Perović:

Vodj

Iščupah iz srca zadnji koren drača
i svrh moje glave sad se Radost pali
blistava ko iskra pri udaru mača. —
Vrhunci me noću na visine zvali

i žedj kao pesmu pisali na licu. —
Ko će mi sad od vas da zaleči ranu:
žudnju za slobodom — tu sapetu pticu
što je nosim sobom gordu uzdahtanu?

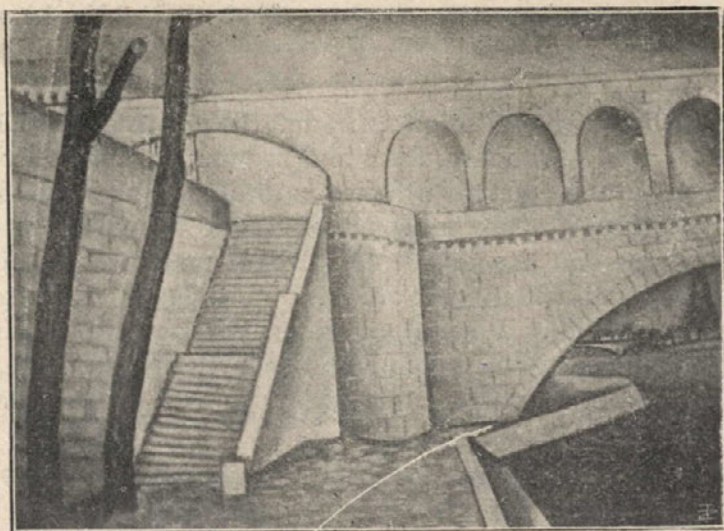
Ko će da utiša onu mržnju plamnu
na zagušljiv život bede, ropstva, blata?
Ko da briše s duše onu sliku tamnu
Litije Svih Tužnih što se srca hvata?

Ja setan sam često dok smeh druge resi
i mnogoput besnen usred svoga loga
pa ko da zameri što se katkad desi
da zavolim više no bližnjega svoga

oblak, cvet il pticu što mi skromno nosi
osmeh neba, vrta ili ljupkog kraja —
il lepotu časa što nečujno kosi
zlatno klasje sunca, grimiz zadnjeg sjaja?

Jer u svemu vidim odraz Večnog Duha
— na svakom koraku on se drukče javlja
i dok ga uhodim napetoga uha
on me iz daljine sa smeškom pozdravlja. —

Sakriven a stook on odsvakud gleda:
znam da je uz mene, čujem gde koraca —
On je što me vodi i što past mi ne da
ni onda kad duh se u ponore baca. —

Veno Pilon

POKRAJINA OB SEINE.

1926.

Severjeva :

„Njen prijatelj“.

I.

Vera ima prijatelja. Ta prijatelj je zelo mlad. Če bi vam povedala dan in mesec, uro in leto njegovega rojstva, bi vzkliknili: «O.. o...o!»

Ko bi vi vedeli, kako je lep! V očeh mu kraljuje svetla in jasna neč. Belo dlan imajo take noči in na dlani se bliščijo sanje, kakor da niso sanje, marveč najmlajša božja hčerka — resnica. Take oči ima njen prijatelj. Ko se zagleda vanje pozabi na vse. Gledala bi v to bajno, pokojno noč ne vem kako dolgo, če... Ko sedita na klopici pred hišo in se začno njeni pogledi potapljati vanj, tedaj njen prijatelj skoči s sedeža... Ona mirno obsedi in se ne razburi, ko sliši njegove dobrikajoče, medene vzklike in klice: «Tasi, ta, ta, ta, Tasi!» ali pa: «Mucka, o mucka!» ali pa: «Pi, pi, pi.» Njen prijatelj ima namreč zelo, zelo rad vse one majčkene stvarice, ki se sprehajajo po dvorišču. Pravzaprav niso tako majčkene. Pšiček Tasi je še mlad in bo zrastel, in mucka tudi. No, piške so res majčkene. Najljubša pa je njenemu prijatelju — mucka. Vsa bela je in mehka. In očke, kake očke ima!

Mucka je zelo mlada in norčava. Kakar je sama, se pari v solnčku. Če zasluti bližino prijatelja, poskoči in teče, teče...

Njen prijatelj pa je ves zadovoljen. Pozabi na vse, tudi na Vero. Pokojna majska noč v njegovih očeh zažari od nešteti kresov. Do-

brikajoč in meden je njegov glas, ko hiti ljubljenci nasproti: «Mucka, moja mucka!»

* * *

Njen prijatelj je zelo mlad. Štiri leta in pol ima. Vera bi želela, da bi ostal vedno tako mlad. Štiri leta in pol. To željo je izrazila nekoč, še ni dolgo tega, vpričo njegove mamice in njegovega ateka. Ta je nekaj zamrmral in ker njegov atek vedno zamrmra, kadar noče ali ne more določno povedati: «To je zopet neumno», je Vera razumela in je poškilila k njegovi mamici, ki je stala pred ogledalom. Lase si je popravljala, a smehljala se ni. Veri se je vseeno zdelo, da je njegovi mamici «njena neumna želja» prijetna in že jo je hotela vprašati čemu, ko je slišala dobrikajoči in ves medeni glasek njenega prijatelja:

«Mami, jaz bi tudi rad videl». Ustregli so mu. Najprej je mamica dahnila: «Dosti!» Potem je atek zapovedal: «Je že zadosti!» Njen prijatelj pa je vzljučeno zahteval: «Še... še!...»

Vera je začela lupiti oranžo, mamici je rekla, da so to leto izredno sladke. Glejte: njen prijatelj se je naglo zmuknil na tla. Vera je dala košček sladke oranže v usta.

«Mami, jaz bi tudi!»

«Kaj še, je rekel atek!»

«No!» je rekla mamica in pogledala ateka.

«Ná!», se je odločila končno še Vera.

Vsi so bili zadovoljni. Iz previdosti je Vera naglo poiskala plašč in klobuk, češ, da se ji mudi in da ne utegne.

Atek je rekel: «Klanjam se!» mamica: «Serbus!» in njen prijatelj jo je spremil do vrat. Cmokal in mlaskal je z jezičkom, že je držala za kljuko in že mu je rekla: «Srečno, mali!..» Ves dobrikajoč in ves meden je bil njegov glas: «Jaz... jaz bi še.»

Drugi dan je Vera izvedela, da ga je atek «trdo prijel», in mamica jo je prosila, naj ne nosi več oranž. «Možje nimajo srca in ne razumejo ne žensk in ne otrok.» Vera je vzdihnila. Bila bi nemara celo pritrdila, da ni zapazila na travniku ateka in njenega prijatelja. Za roko sta se vodila in nasmihala sta se. Ravno je rekla mamica: «Tako trd je z otrokom,» ko se je Vera domislila, da bi šli v mesto k modistki. Šli sta.

Atek pravi, da lahko gresta vedno v mesto ali pa kam drugam, kadar je on doma. To pa radi Iva — tako je namreč njenemu prijatelju ime.

Ker ženske ne znamo vzgajati

Mamica je našobila ustnice. Vera je slučajno kihnila. Obljubila si je, da ne pride več.

Obljube ni držala. Ne more jo držati. Radi Iva, ki je njen prijatelj, radi bajne, pokojne noči njegovih oči.

Atek se ji smeje. Bog ve čemu

Njegov atek jo sploh zanima. Mislim, da se ne motim, če domnevam, da jo njegov atek zanima.

Mamica pa je ljubosumna. Moj Bog, kako neutemeljeno! Kaj za to, če jo njegov atek zanima, ona prihaja le radi njenega prijatelja, radi pokojne, bajne noči njegovih oči. No!

II.

Kadar je padal dež, sem vedela: Pride. Danes pa je solnčen popoldan. Iskala sem ključe in jih nisem mogla najti. Jeziza sem se, polglasno sem si pridigovala: «Površna stvar...» Tedaj je nekdo potrkal. Vera je vstopila.

«Danes vas nisem pričakovala. Tako lep dan. Sicer pa, prosim...»

Sedla je in si prižgala cigareto. Rada jo imam. Še nikoli mi ni rekla, da je nesrečna. Tudi nima navade, da bi pripovedovala o pohištvi in o tem, kdaj bo poroka. Je namreč zaročena. Nikoli ne pravi: «Moj zaročenec je jako idealen fant; značaj, pravi biser,» — pa tudi ne nasprotno. O zaročencu sploh ne govori, kakor da ga ni.

Najraje pripoveduje o Ivu, njenem prijatelju, ki šteje štiri leta in pol. Ko pripoveduje, si podpre brado in se nekam zazre. Tedaj mi zelo ugaja. Male, otročje zgodbi, vsakdanje in nekoliko dolgočasne. Včasih zazdehnem in pogledam na uro, tedaj me vpraša, če me dolgočasi.

Zlažem se in pravim prijazno:

«O, prosim; nikakor! Me jako zanima. Kako ljubek otrok, ta Ivo.»

No in ta dan sem zopet čakala, da ga prime za roko, ga posadi na kolena, ga boža in ljubimka. Pa danes ga ni. Čudno!

«Ste jo posneli?»

«Katero?»

«Oh, saj res; niste je poznali — Vande.» Molk, Vera se zazre. «Ivo pride na vrsto», in da ga preženem, vprašam:

«Kaj ste hoteli povedati o Vandii?»

Kakor, da govori sama zase je dejala: «Zmešalo se je revici, ko je naredila zadnjo neumnost.» Radi bajne, pokojne noči njegovih oči. Ha!

Vera je vstala. Uprla je oči vame:

«Danes zjutraj je skočila z drugega nadstropja. — Škoda! Imela je nenavadno lep stas. Prosim vas .. radi takega... takega. Čemu ste se posmehnila...»

«Vi ne bi storila kaj takega?...»

«Jaz, jaz.. Ne bi...»

Nastal je molk. Spomnila sem se, da mi je o «Vandi» že nekoč pripovedovala. Natančno sem se spomnila, da me je prav tako vprašala: «Ste jo poznali?» Čemu mi je natvezala istorijo, kakor da je resnica. Bila sem za trenutek užaljena. Začela sem iskati ključke. Takoj sem jih našla, ne vem več kje.

«Pojdiva na zrak, gosposdična Vera!»

Hodili sva in molčali. Le tu pa tam sem čutila njen pogled. Izpraševal je. Vsakokrat se je za hip zravnila, nato je njena lepa glava zdrknila med ramena.

«Vi ne verujete.. o Vandi! Kakor hočete... Oprostite!»

Na pločniku je stal velik in močan. Sklonil se je k nji, in ji je stisnil roko. «Pokojna noč v njegovih očeh je zažarela od nešteti kresov.» Videla sem, da je zardela. Njegova žena je gledala izložbo — ali pa morda svoj izmučeni, rumenkasti obraz. Kodrolasi Ivo je zastrmel za belim psičkom z rdečo pentljo, ki je bežal mimo.

«Mami, mami... jaz bi tudi...» Najbrž je hotel povedati, da bi rad imel takega psička. Nisem razumela, kaj mu je rekla gospa — Gosposdična Vera mi je nudila desnico.

«Oprostite, moram z njimi! Zdravo! Na svidenje!»

Sli so proti parku. Na koncu ulice sem se ustavila. Gledala sem za njimi. Vera in njen prijatelj spredaj, za njima atek in mamica.

Izginili so med nasadi. Okrenila sem se in skoraj trčila v človeka. Bil je Verin zaročenec. Vprašal me je, če sem jo videla.

Nisem mu mogla odgovoriti. Za klobuk je prijel in odvihral proti parku.

Kakor da bi vedel! I, kako ne bi!

Iskrice.

Nič ni bolj pretresljivega in vzvišenega kot smehljaj, ki skriva bolešč.

* * *

Prijateljstvo, ki ni odkritosrčno, je najpodlejše izdajstvo.

* * *

Prijatelj, ki se ti izneveri in te zapusti, ko te zadene nesreča, je kakor Judež, ki je prodal Kristusa za trideset srebrnikov.

* * *

Človek, ki tolče kamenje, duševno dela, ako sta njegov duh in zavest popolnoma pri poslu; a učenjak postane navaden strokovni delavec, ako dela brezbrizno in nezavedno.

Foerster.

Boris Georgiev: AVE NATURA.

NARODNO BLAGO.

Čudodelni studenec.

(Istrska pripovedka. — Zapisal Živko Tomišić.)

V tihi istrski vasici sta živela svoje dni mož in žena. Bila sta že priletna; obema je neizprosni čas pobelil lasi, ukrivil hrbtenici. Otrok jima Bog ni bil dal. Stanovala sta v skromni bajti, skrbao sta obdelovala majhen vrt, ki je ležal tik ob hišici, v hlevu pa sta imela dvoje ovac. To je bilo vse njuno premoženje.

Starček je že dolgo vrsto let vsak dan pasel svoji dve ovci, nabiral med tem suhljad, jo vezal v butare in odnašal domov, žena pa

je doma pripravljala skromno jed in predla volno. Skromno sta živela, a v sreči in zadovoljstvu in sta z mirnim srcem pričakovala angela smrti.

Nekéga poletnega jutra je starček prignal, kakor navadno, svoji ovci na pašo. Nabral je suhljadi in ko je solnce pričelo močneje pripekati, je naložil butaro na ramena in se počasnih korakov odpravil proti domu.

Ni dolgo hodil, ko je zapazil, da mu ta dan starost prav posebno sili v kosti. Vse težja in težja mu je postajala butara. Odložil je, da si obriše znojno čelo, zakaj kolena so se mu šibila, moči so ga zapuščale.

«Eh, leta, leta,» je mrmral starček pri sebi. «Vsak dan starejši, z vsako stopinjo bliže grobu. Njegova sveta volja naj se zgodi!»

Dvignil je oči proti nebu, ko ga nenadoma obsije čudovita svetloba. Kot bi zrastle iz tal, stoji pred njim prekrasna, mlada deklica. Zlati lasje se ji usipajo po beli halji. Z očmi, sinjimi kakor jasno nebo, se deklica ozre v osuplega starčka in ga nagovori z mehkim, božajočim glasom:

«Težka je butara za tvoja stara pleča, pa vdano prenašaš vse križe in težave. Gledam te sleherni dan, kako upognjen pod bremenom stopaš proti domu, kako padajo poslednje kaplje tvoje moči na izmučeno istrsko zemljo, a nisem še slišala iz tvojih ust besedo nevolje. Glej! Poslana sem, da ti olajšam trud. Kraljica vil, ki biva visoko gori na Učki v temnem gozdu, me je poslala k tebi. Poslušaj me, starček! Nocoj, o polnoči, ko bo mesec plaval visoko na nebu, pojdi k izvirku studenca, ki ni daleč od tvoje hišice. Pojdi s trdno vero v moje besede in napij se njegove mrzle vode! Povem ti! Kolikor požirkov vode boš izpil, za toliko let se boš pomladil in povrnila seb o v tvoje ude prejšnja moč in žilavost. A imeti moraš trdno vero v moje besede! Naj te ne muči črv dvoma!»

Ko je izrekla te besede, je mlada vila izginila ravno tako nevidno, kakor se je bila prikazala. Ves prevzet od deklčinih besed in njene lepote, je starček vzel butaro na pleča in odšel za ovčama. Njegova vera v deklčine besede je bila tako mogočna, da že sedaj ni več tako trdo občutil težo butare. Ko je prišel domov, ni svoji ženi o vili prav ničesar povedal. Po večerji sta z ženo opravila običajno večerno molitev ter legla nato k počitku. Starček ni zaspal. Nemirne misli so se mu podile po glavi. Ni vedel, ali je prav napravil, da ni ženici ničesar povedal, ali ne. Sklenil pa je še dalje molčati. Ko se mu je zazdelo, da je blizu polnoč, je prav tiho vstal, se oblekel, prekrižal spečo ženo ter se splazil tiho kakor tat iz hiše proti studencu. Molil je med potom in pazljivo poslušal, kdaj bo

ura v bližnjem zvoniku odbila dvanajsto. Ni dolgo čakal. Glasno so odmevali udarci v tihi noči, ki jo je mesec osvetljeval.

Bila je ravno polnoč. S trdno vero v srcu je starček stopil k izvirku. Nemirni topolovi listi so se v tihem, skrivnostnem šepetu pogovarjali med seboj. Iz bližnjega grma je preplašeno odrčel kos. Starček je pokleknil na tla poleg izvirka, se odkril, oprl se na obe roki, pripognil glavo in pričel piti. Ko je naštel deset požirkov, si je oddahnil. Čutil je, kako se mu v žilah kri hitreje pretaka. Vstal je in opazil, da so mu noge lahkotne in bi lahko poskočil. Udi so mu pokali v členkih, hrbet se mu je zravnal.

Zopet se je nagnil k studencu, da izpije še deset požirkov. V vodi mu je luna pokazala, da so gube po čelu in licih izginile, brki so postali bolj košati, lasje bujnejši. Zavriskal bi bil od veselja, zavriskal kakor fant na vasi. Pa ni hotel s svojim vriskanjem skruniti gozdne tihote. Še deset požirkov. Samega sebe ni skoro več poznal, tako se je čutil prenovljenega. V žilah moč, da bi premikal gore; čutil se je lahkega, da bi najraje odletel h kraljici vil in se ji zahvalil. Raskava suknja mu je postala pretesna, že itak ozke hlače so mu skoro popokale.

Zahvalil se je mož Vsemogočnemu, kraljici vil in dobrotni deklici ter je s prožnimi koraki odhitel proti svoji koči. Tiho, kot je bil odšel, je spet legel in spanec ga je kmalu objel. Božajoči žarki jutranjega solnca so že posijali skozi okno, ko se je mož prebudil. Vse, kar je po noči doživel, se mu je sedaj zazdelo kakor v sanjah. Ko pa je vstal in pretegnil ude, je spoznal, da je vse čista resnica. Medtem se je bila tudi starka prebudila. Krik strahu in začudenja se ji je izvil iz prsi, ko je zagledala v sobi tujega moža. Le s težavo je mož ženico prepričal, da je on pred Bogom in ljudmi njen zakonski mož. Moral ji je vse do najmanjše potankosti povedati in obrazložiti. Potrpežljivo je odgovarjal na celo reko vprašanj. Koncem pogovora je tudi starka sklenila, da gre k čudovitemu vrelcu. Rečeno — storjeno.

Še tisti večer, okoli polnoči, se je napolnila proti studencu. Upanje, da se ji bodo vrnila mlada leta, ji je vlivalo poguma, ko je v gluhi noči sama stopala proti studencu. Ko je prišla h cilju, so v bližnjem zvoniku glasno odmevali udarci ure. Šteje. Polnoč. Starka se skloni k studencu in pije v majhnih požirkih. Oddahne si. Čuti, da ji neka nova moč prešinja ude, kri ji hitreje pluje po žilah. Nagne se zopet k studencu, pa ne šteje več požirkov, ampak kar naprej pije. Kmalu se ji zazdi, da se je izpremenila v mlado ženo. Pogleda se v vodo. Obraz ji ni več razoran od gub, gladek je in okrogel. Prsa so se ji vzbočila. Ogleduje se v vodi in premišlja, ali

bo takšna ugajala svojemu pomlajenemu možu. Ne! Še mlajša želi postati! Spet se nagne in pije z vedno večjo slastjo. Požirkov ne šteje. Nenadoma sfrfota iz bližnjega grmiča kos. Žena se prestraši in preneha piti. Pogleda se. Od prejšnje krepke, mlade žene je postala mlada deklica. Strah jo je gozda in samote. Zažene se proti domu, a se zaplete v predolgo in preohlapno krilo in štrbunkne na tla.

Čudno se je zdelo možu, da žene toliko časa ni domov. Morda se ji je kaj hudega pripetilo? Morda so jo kaznovale vile? Vstal je, se v naglici oblekel in hitel k studentu. Ni se malo začudil, ko je dobil na tleh, ne daleč od studenta, mlado, jokajočo deklico, oblečeno v obleko njegove žene. Hipoma mu je vse postalo jasno. Ženica, nikdar dovolj lepa, nikdar dovolj mlada, je pila in pila, dokler je ni kos nehote opomnil, da je dovolj. Molče je mož prijel deklico za roko in jo vodil proti domu. Vsa objokana je žena pohlevno stopicala poleg njega.

Kako sta živela mož in njegova ženičica — o tem pravljica molči in vam zato tudi jaz ne morem prav nič več povedati.

Radivoj Rehar :

Vam, ki le slutnja vas plaha pozna...

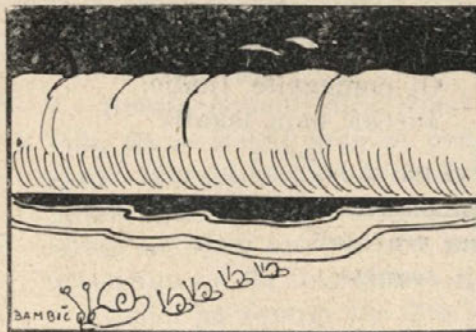
Vam, ki le slutnja vas plaha pozna
v sveti minuti proroških vidénj,
vam, ki v semenu bodočih življenj
spite in niste kalí še pognali,
vam, ki na odru življenja igrali
isto komedijo boste za nami,
kot smo igrali jo nekdam mi sami,
vam bodi posvečen moj prvi pozdrav!

Pota, ki trudni smo mi jih hodili,
verno vi boste hodili naprej,
dasi nikoli ne boste prispeli
k ciljem neznanim poslednjih skrivnosti,
dasi preklinjali boste v bridkosti
svojo usodo, kot mi smo jo sami,
skregani z Bogom in sami s seboj.

Silna, brezbrežna je tajna daljav
kamor se vijejo pota življenja,
nihče ne vé kje pričjenja, kje jenja,
nihče nikoli izvedel ne bo...

KOTICEK ZA OTROKE.

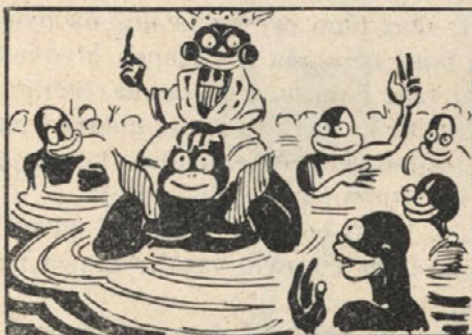
Bu-ci-bujevo kraljestvo uniči poplava.

Strašen val v deželo
prihrumel od Nila.
Vsa obširna polja
voda je zalila.

Mar potop vesoljni
bo ves rod zadavil,
ko rešile barke
nihče ni pripravil?

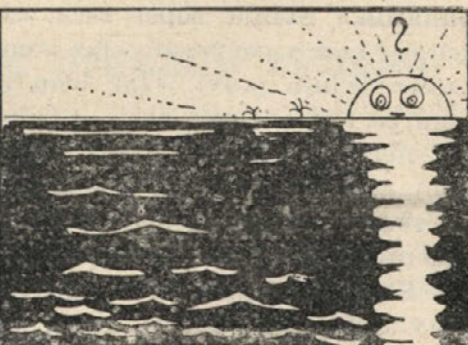
V stiski rod zamorski
krene zdaj pred kralja:
„Rešit' nas poplave
je dolžnost vladarja!“

Bu-ci-bu pomisli,
pa tako jim pravi:
„Vodo vso popijmo,
da nas ne zadavi!“

Joj, kako je ukazal?!
Zdaj ni več pomoči:
Trebuh se napanja
vsakemu — in počí.

Na zemljô pogleda
meseč radoveden:
„Kaj se je zgodilo?
Rešen ni nobeden?“

Radivoj Rehar:

Iskalka.

Mi smo Jurčka našega	Morda ga je parkelj vzela
danes izgubili	ali mož kosmati?
in ves dan ga iščemo.	Oj pomagajte, ljudje,
Kje bi ga dobili?	Jurčka nam iskati!

Kdor ga prvi našel bo,
bo dobil bonbonček,
njemu pa na vrat dali
homo kravji zvonček.

Medved, svinja in lisica.

Nekoč se dogovore medved, svinja in lisica, da bodo orali zemljo in sejali pšenico, da se prehranijo. Poprašajo, kaj bo vsak delal in kako bodo našli seme. Svinja pravi: «Jaz bom prevrnila koš na dvorišču in ukradla seme, zemljo pa bom razorala z rilcem.» Medved pravi: «Jaz bom sejal.» Lisica pravi: «Jaz bom pa z repom zavlačila.»

Tako tudi store. Svinja rije z rilcem in ukrade seme, medved pa ves dan seje pšenico in se poti v svojem gorkem kožuhu. Le zvita lisica hodi po njivi s privzdignjenim repom, kakor bi vlačila.

Žito zraste. Zdaj se pogovarjajo, kako bodo želi. Svinja pravi: «Jaz bom požela.» Medved reče: «Jaz bom v snope vezal.» Lisica pa pravi: «Jaz bom klasje pobirala.»

Tako tudi store. Svinja in medved se potita, požanjeta in povežeta žito v snope, lisica pa hodi po njivi, kakor bi klasje pobirala.

Sedaj se začnejo pogovarjati, kako bodo mlatili. Svinja pravi: «Jaz počistim skedenj.» Medved reče: «Jaz znosim nanj snope in jih omlatim.» Svinja zopet reče: «Jaz bom pretresala slamo in ločila zrnje.» Lisica pa pravi: «Jaz bom pa z repom pleve in smeti razpihala.» Svinja pravi: «Jaz bom pšenico ovela.» Medved reče: «Jaz bom pa razdelil pridelek.»

Rečeno, storjeno. Svinja gara od zore do mraka, pripravi skedenj, pretresa slamo in veje žito. Medved se poti ves dan, nosi snope na skedenj, mlati in deli žito. Lisica pa stoji zraven s prekrižanimi tacami in maha za kratek čas z repom, da lete smeti od žita.

Ko je mlatnja gotova, razdeli medved pridelek, a ne razdeli ga prav. Svinja ga poprosi, naj ji pusti slamo, sam pa vzame vse žito, tako da lisica ne dobi nič. Lisica se razsrdi in ju gre tožit. Medved in svinja sta v skrbeh, kaj bo, če pride birič. Zato pravi medved svinji: «Zarij se v slamo in se pokrij, da te ne vidi birič, jaz pa splezam na drevo.»

Lisica pride do mačke in ji reče: «Pridi na skedenj k meni v goste, kjer je dosti miši.» Mačka gre z lisico na skedenj lovit miši. Medved na drevesu jo zagleda in pravi: «O joj, gorje nama, kakšen hud birič je to!»

Svinja pomoli rilec izpod slame, da vidi, kje je birič. Mačka vidi, da se nekaj pregiba pod slamo in misli, da je to miš, pa — skok! zagrabi svinjo za rilec. Svinja se prestraši, zakruli in skoči v potok, kjer utone. Mačka odskoči v strahu in zbeži na drevo, na katerem tiči skrit medved. Ta, misleč da gre mačka sedaj nadenj, pade od strahu na tla in pogine.

Lisici pa ostane vse žito in vsa slama.

Oj, Tomaž!

«Oj, Tomaž,
kam krevljaš?»
«V Dolenjo vas,
po en par klobas:
če jih snem,
domov ne smem;
če jih prodam,
domov ne znam;
če jih spečem,
domov stečem.»»

Kako je kmetič prekanil zlomka.

Živel je nekoč prebrisan kmetič, ki je bil ves pasjih muh poln. Ni ga bilo dneva, da bi ne bil komu katero skuhal. Tako se je nekoč zgodilo, da je celo hudiča prevaral.

Kmetič je bil nekega dne opravil svoje delo na polju in se je odpravljal proti domu, ko je že legal mrak na zemljo. Tedaj je zagledal sredi polja, ki je bilo njegova last, kup gorečega oglja. Začudil se je in stopil pogledat. Kaj se je bilo zgodilo? Na ognju je sedel črn, pritlikav hudiček. «Ti sediš pač na kakšnem zakladu?» je vprašal kmetič. «Seveda,» je odgovoril zlomek, «na zakladu sedim; toliko zlata in srebra še nisi videl v svojem življenju, čeprav imaš že dovolj križev na ramah.» «Zaklad leži na moji zemlji in moj je,»

je dejal kmetič. «Tvoj bo po dveh letih,» je odgovoril zlomek, «če mi boš tekom dveh let dajal polovico onega, kar obrodi tvoje polje; denarja imam dovolj, poljskih sadov pa se mi je zahotelo.»

Kmetič je pomislil in rekel: «Da ne bo zdražbe, ko bova delila pridelek, naj bo tvoje vse, kar zrased nad zemljo, moje pa, kar bo ostalo v zemlji.»

Spak je bil s predlogom zadovoljen, prebrisani kmetič pa je polje posejal s peso. Ko je prišel čas, da se pridelek pospravi, je zlomek dobil samo peresa, od katerih ni imel nobene koristi, kmetič pa je bil zadovoljen, ker je pesa dobro obrodila.

Hudič se je grdo namrdil, ker ga je kmetič prevaral. «Sedaj si ti imel prednost,» mu je dejal, «za prihodnje leto pa to ne sme veljati. Tvoje bo, kar bo zrasedo nad zemljo, moje pa, kar bo ostalo v zemlji.»

«Tako je tudi prav,» je soglašal kmetič. A ko je prišel čas setve, ni sejal več repe, marveč žito. Ko je to dozorelo, je vse požel in pospravil, da ni zlomku prav nič ostalo. Razjarjen in osramočen se je črni spak skrivil v svojo temno podzemsko votlino.

«Tako-le treba lisjake ociganiti,» si je mislil prebrisani kmetič; šel je in si vzel svoj zaklad.

Po Grimmu.

LEŠNIKI.

POSETNICA.

(Poslal Mirko J. iz Tolmina)

Vinko Duh

Zamenjaj prav črke, pa izveš stan tega gospoda.

Kako prideš čez 4 m dolg in 4 m širok jarek s pomočjo dveh, po 4 m dolgih žaganic, ne da bi jih zbil skupaj?

LUPINE LEŠNIKOV IZ 11. števil:

1. V prazen lonec gre toliko graha, da je lonec poln.
2. Mati je pod vodo in se ne zmoči, kadar ima škaf na glavi.
3. Grozdje je najslajše v ustih.

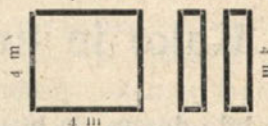
KDO VE?

1. Kakšen je zamorec, kadar v Rdeče morje pade?

(Poslali Danila in Milena Sila).

2. Belo je, sir ni,
zeleno je, grm ni,
rep ima, miš ni:
kaj je to?

(Poslal Tonček Kobal).

4. Tri nebesa so nad duhovnikovim jezikom, kadar stopa pod nebom v procesiji.

IL POSETNICA.

Lipe in Ninek Lenuš prebirata v našem kotičku najrajši: Lešnike in lupine.

MOJI PRELJUBI MLADI PRIJATELJI! — Za letos smo zaključili, v prihodnjem letu pa bo naš kotiček vse lepši in zanimivejši, pa tudi bolj obširen. Marsikaj lepega vam bom povedal in pokazal, če boste ateka in mamice drezali, naj naročijo «Naš glas», da vas bom lahko obiskoval! Priidni bodite, pa na svidenje prav kmalu!

ZNANOST IN VZGOJA.

Prof. F. Peric:

Življenjski stroj osebe.

(Nadaljevanje.)

8. Človek-oseba v razvoju življenja.

V prejšnjem poglavju smo določili mesto, ki ga zavzema človek-oseba v življenju kot sistemu živih bitij. Vsestranska definicija osebe in njenega mesta v socialnem življenju — osrednja naloga te razprave — pa zahteva popolno jasnost tudi glede vprašanja, kakšno mesto zavzema človek v splošnem razvoju, v evoluciji življenja.

Evolucija naj nam pomeni začasno obstoj nečesa v času. Če vzamemo, da bodi ta «nekaj» n. pr. miza in se vprašamo po njenem razvoju, vidimo, da ga predstavljajo vse one spremembe, ki so se izvršile na mizi od prve predzgodovinske do moderne salonske mize naših časov. Spreminja se snov, iz katere je miza napravljena, oblika njenih delov, barva, okraski itd. Med lastnostmi mize pa so nekatere, ki se ne morejo nikdar spremeniti in «razvijati», in to so one, po katerih se miza razlikuje od vseh drugih naprav, n. pr. od stolice, omare itd. Te lastnosti so edino v njeni konstituciji, t. j. v določenem številu in onem specifičnem medsebojnem razmerju posameznih delov mize, na podlagi katerega služijo eni kot noge, drugi kot plošča, tvorijo z eno besedo sistem mize. Kar se more in s me spreminjati, če naj ostane miza — miza, so le ti njeni deli, ne pa tudi njihovo neobhodno število in njihove funkcije v sistemu.

Kar velja o mizi, velja — mutatis mutandis — natančno-tudi o obstoju živih bitij. Tudi obstoj živih organizmov je obvezno vkljenjen v določeno konstitucijo. To se pravi — v skladu s pravkar ugotovljenimi dejstvi —, da je tudi vsako živo bitje sestavljeno iz več delov, kateri tvorijo toliko po svojem številu kolikor po svojih funkcijah v sistemu njegovo konstitucijo. Tudi najelementarnejše življenje je že socialno, to se pravi sestavljeno življenje — smo rekli v enem izmed prejšnjih poglavij. In tudi glede evolucije imamo tu v enem pogledu natančno isti položaj kot pri mizi: razvijati se namreč morejo le posamezni deli živega bitja, medtem ko ostane njegova konstitucija nespremenjena. Z drugimi besedami: ne število ne funkcije bistvenih elementov njegove konstitucije se ne smejo spreminjati, kajti vsaka sprememba bi pomenila odpravo enega ali drugega elementa, torej tudi ene ali druge temeljne življenjske funkcije in s tem neizogibno smrt prizadetega bitja. Izumiranje pa bi seveda ne bilo nikaka evolucija — življenje!

Citatelj se bo spomnil tu, da vemo že davno, koliko je posameznih sestavnih neobhodnih delov ali elementov življenja sploh in tudi kakšni so njihovi nespremenljivi, neodpravljeni medsebojni odnošaji. Ugotovili smo jih ob koncu 6. poglavja naše razprave v obliki naše bioaktivnostne formule $P : K = E : M$. Ona pomeni, kot vemo, da se vsak organizem življenjski udejstvuje kot plemensko (rast, plodnost itd.), umsko (čutno, spoznavno), ekonomsko (konsum, asimilacija) in brambno (sekrecija, bramba) bitje, in to bodisi da opravlja te funkcije ves organizem kot celota, kakor je morda slučaj pri najnižjih bitjih, ali da so iste funkcije razdeljene med različne organe, kot je gotovo slučaj pri vseh višjih organizmih. Vse življenje ima torej enako konstitucijo. Toda ta njegova konstitucija ga loči le od neživljenja, medtem ko nam ne pove nič o nenavadno pestrih

razlikah, ki jih opažamo v tem življenju samem. Med temi razlikami so nam znane že iz prejšnjega poglavja štiri različne bioaktivnostne stopnje, namreč refleksi, instinkti, menjave in tradicije, po katerih se razlikujejo med seboj rastlina, žival, človek in človek oseba. Ker je konstitucija vseh živih bitij enaka, ta razlika ne more izhajati iz nje. Iz tega sledi torej, da moramo iskati še druge obstojne činiteleže živih bitij, in sicer predvsem onega, ki povzroča razlike že omenjenih bioaktivnostnih ali psihičnih stopenj. Za sedaj mu bomo dali le ime, in sicer ga bomo imenovali s t r u k t u r o živega bitja.

Pojma konstitucijo in strukturo hočemo v naslednjem natančneje pojasniti z ozirom na njuno medsebojno razmerje in tudi na njuno mesto v splošnem razvoju živih bitij. Ves pomen naše znane bioaktivnostne formule, kot smo jo imenovali, postane jasen posebno spričo tega vprašanja. Z njim pa je najtesneje spojen tudi problem, ali se je človek razvil iz živali ali ne, vprašanje, ki je bilo in je «najkočljivejša» točka descendenčne teorije v mnogih pogledih. In naše naloge se hočemo lotiti ravno s te njene strani.

Edmond Perrier prihaja v svoji že ponovno citirani knjigi (str. 384) do sledečega zaključka: ...l'Homme séparé des l'origine des Singes actuels, n'a de parenté directe avec aucun des autres Mammifères — človek, ki je bil ločen od sedanjih Opic že v začetku, ni v direktnem sorodstvu niti z nobenim drugim Sesavcem.» Tako ima torej oni, ki promatra to vprašanje s sentimentalnega stališča človeškega dostojanstva, vsaj to zadoščenje, da ni potomec nobene izmed živečih živalskih vrst. Toda takoj se mu vsiljuje drugo vprašanje: Ali ni človek potomec ali sorodnik kake druge vrste Opic ali živali, ki so izumrle? Na tem stališču stoji sedaj večina evolucionistov in vneto se iščejo ostanki še onega (izumrlega) člana med opico in človekom (znameniti «missing link»), ki naj bi podal odločilen dokaz o živalskem pokolenju človeka.

Že na podlagi tega, kar smo do sedaj ugotovili o rezultatih evolucije živih bitij, pa se da z utemeljeno gotovostjo trditi, da bo naš «missing link» sploh mogel biti ali popolna žival ali že cel človek in da je ta stvar brez večje važnosti, razen morfološke, ki pa ni odločilna, kot že vemo. Bioaktivnost, psihizem ali duševnost, kot smo jo definirali, je bistven del življenja, je življenje samo. Ona je — da ponovimo — kvalitativno ali gradualno pri živali prav tako nespremenljiva kakor pri rastlini, je torej evolucija ne more potegniti za seboj in s seboj. To pa se pravi, da se iz živali more razviti vedno le nova žival in nikdar človek, ki ima psihično stopnjo (12) 3 in kot oseba tudi še (123) 4, t. j. menjavni in tradicijski psihizem, ki je najbolj razviti opici absolutno tuj. Izključen je torej potom razvoja vsak prehod od živali k človeku, prav kakor je izključen n. pr. prehod od oljke ali daliže k živali. In le čuditi se mora človek nedoslednosti onih evolucionistov, ki iščejo prehod med živaljo in človekom pri najvišjih živalih — pri opicah, a ne iščejo enako tudi prehoda med rastlinstvom in živalstvom tam nekje pri najvišje razvitih rastlinah...!

Vzrok te nedoslednosti tiči v tem, da se smatra, da je usoda vse evolucionistične teorije odvisna sploh le od tega, ali ima človek živalsko pokolenje ali ne. To naziranje pa je zmotno v svojem temelju; v resnici se nam prikaže evolucionistični nauk v vsem svojem sijaju in v vsej svoji veljavnosti le tedaj, če to naziranje popolnoma zavržemo.

Vse elemente za dokaz utemeljenosti te trditve smo že omenili v tem poglavju. Na eni strani spada sem dejstvo, da morejo sploh evoluirati živa bitja (pa tudi mrtva miza) le v svojih delih, na drugi strani pa dejstvo, da gre pri vsem življenju vedno za štiri različne dele, ki so plemenski, umski (kulturni), ekonomski in moralni (brambni) element: P, K, E, M. S tem pa nam je podano gradivo za določitev vseh možnih razvojnih kombinacij in s tem smo obenem v bistvu vprašanja naše zgoraj omenjene strukture živih bitij, katera torej ne predstavlja nič drugega nego gotove različne razvojne kombinacije iz sestavnih delov življenja kot takega, ki so nam že znani. Te kombinacije so sledeče: 1) plemenska ali telesna struktura P, ki jo bomo simbolično označili kot strukturo 1; 2) plemensko-umska struktura (P) K, struktura (1 2); 3) plemensko-umsko-ekonomsko struktura hkratu (P K) E, struktura (1 2) 3; 4) plemensko-umsko-ekonomsko-moralna struktura (P K E) M, struktura (1 2 3) 4. Dodajmo takoj kot predujem, da je rezultat strukture 1 rastlina, strukture (1) 2 žival, strukture (1 2) 3 človek in strukture (1 2 3) 4 oseba.

V pojasnilo naj sledi primera s stavkom v jeziku. Vsak stavek mora vsebovati štiri dele: subjekt (osebek), atribut (prilastek), predikat (glagol, povedek) in adverbial (prislovno določilo). To so neodpravljivi stavkovi deli, ki predstavljajo konstitucijo stavka. Na drugi strani pa se razlikujejo stavki po tem, ali so vsi deli izraženi s polnimi besedami ali ne. Konj kot naslov koščeka v berilu je popoln stavek in ima vse štiri dele, toda le subjekt je izražen s celo besedo konj, medtem ko izraža atribut, predikat in adverbial le njegova končnica, ki nam pove, da je subjekt moškega spola, da ima aktivno zadržanje (imenovalnik) in da je tu pred nami. Če rečem «lep konj» sta izražena s celimi besedami že subjekt in atribut, dalje v stavku «lep konj teče» že subjekt, atribut in predikat in v stavku «Lep konj teče tja dol» so izraženi z besedami vsi štirje stavkovi deli. Vsi stavki pa imajo enako konstitucijo, enako število delov, razlikujejo se le po tem, ali so deli izraženi s celimi besedami ali ne, in ta razlika tvori njihovo različno strukturo. Natančno isto imamo tudi glede različnih struktur živih bitij, le da stopijo namesto stavkovih delov neodpravljivi življenjski deli, t. j. plemenski, umski, ekonomski in moralni element.

Za razumevanje teh simboličnih formul pa je potrebno, da nam postane do zadje podrobnosti jasno, kaj je pravzaprav individualni razvoj živega bitja, z drugimi besedami, kaj pravzaprav dela živo bitje, ko se razvija ali evoluirava. Vemo že, da se sploh morejo razvijati le posamezni deli ali elementi njegove konstitucije (torej P, K, E, M), in drugo, kar vemo, je, da se vrši ta evolucija v času, in sicer v onem času, ki gre od rojstva do smrti dotičnega živega bitja. Največ, kar se lahko zgodi v času evolucije živega bitja, more torej biti samo sledeče: isti deli ali elementi, ki sestavljajo živo bitje ali njegov sistem v hipu njegovega postanka (n. pr. rojstva) hkratu in istočasno, se obnavljajo in uveljavljajo, so zaporedoma v ospredju razvoja živega bitja, torej ne več istočasno, temveč v različnih dobah ali fazah. Z drugimi besedami plemenski, umski, ekonomski in moralni elementi živega bitja so na eni strani vedno vsi hkratu prisotni, a na drugi strani se porazdelijo v času individualnega življenja tako, da je v ospredju najprej prvi, za njim drugi, za tem tretji in končno še četrti življenjski element.

Prav lepo moremo opazovati to pri človeku, in sicer toliko glede njegovega organskega kolikor tudi glede «epiorganskega» ali psihičnega razvoja. Ker pa je bioaktivnostni psihizem ali duševnost tesno spojena z organsko snovjo in torej tudi s posameznimi organi, zadostuje, če proučimo ta razvoj le z njegove psihične strani, kjer se poleg tega da tudi lažje opazovati. Prva doba novorojenčka je osredotočena vsa le okoli plemenskega elementa: vse služi rasti, nabiranju in kopičenju organske snovi v telesu. Tej dobi sledi potem kmalu doba skrajno radovednega zbiranja vtisov zunanjega sveta: posnemanje, radovednost, govor itd. To je doba umskih instinktov, kateri sledi doba, ko začne človek «pametno» ravnati ter urejevati svoje odnošaje z okolico na «racionalen» ali «ekonomičen» način (spolni, kulturni, gospodarski, pravni odnošaji). In končno pride zadnja in najvišja doba moralnega življenja v obliki roditeljskih, učiteljskih, hraniteljskih in pokroviteljskih funkcij. Na tej stopnji ostane do smrti.

To je vsa možna vsebina razvoja, katera nam torej kaže, da je možnih največ le toliko razvojnih dob ali faz, kolikor je konstitutivnih elementov življenja, torej štiri. Evolucija ali razvoj je torej le reprodukcija temeljne konstitucije živega bitja v času. Toda podčrtali smo, da so možne največ štiri razvojne faze, kar že pomeni, da jih je lahko tudi manj, in najzanimivejše dejstvo je, da realizirajo različna živa bitja različno število razvojnih dob. In sicer vidimo, da imamo le enodobna živa bitja, in to so rastline, dalje dvodobna, ki so živali, trodobna, t. j. človek, kateri realizira v teku svojega življenja še eno ali četrto dobo, tako da je kot oseba četrterodobno živo bitje. Dalje vidimo, da odgovarjajo posameznim dobam natančno naše stopnje bioaktivnosti, ki so refleksi, instinkti, menjave in tradicije. Če torej pravimo, da so rastline enodobna živa bitja, pomeni to, da je njihova bioaktivnost skozi vse življenje izključno refleksna. In kot vemo iz prejšnjega poglavja je temu natančno tako. Na drugi strani so živali dvodobna bitja, kar pomeni, da imajo v eni prvi dobi refleksno, v drugi pa instinktno bioaktivnostno zadržanje. En sam pogled na življenjski razvoj katerekoli živali nas pouči o resničnosti te njene dvodobnosti, a kar se tiče tro- in četrterodobnosti človeka, nam kaže njegov razvoj, kot smo ga pravkar zgoraj orisali, da ima svojo refleksno, instinktno, menjavno in tradicijsko dobo življenja.

Iz tega sledita dva važna zaključka: prvič refleksi, instinkti, menjave in tradicije niso v enem pogledu nič drugega nego kombinacije plemenskega, umskega, ekonomskega in moralnega elementa, t. j. isti temeljni življenjski elementi posameznih organov, kot se pojavljajo v zaporednih dobah življenja; drugič popolno evolucijo realizira le človek kot oseba, medtem ko je evolucija rastline in živali nepopolna. In sedaj nastane odločilno vprašanje, od česa je odvisna ta razlika. Nobeden izmed več ali manj tradicionalnih principov evolucionistične teorije nam ne more tega pojasniti, torej ne naravna ne spolna selekcija, ne vpliv okolice, oziroma adaptacija živih bitij, ne razne nenadne spremembe ali mutacije (o teh poslednjih gl.: L. Blaringhem: Les transformations brusques des êtres vivants, Paris 1920), temveč je treba iskati odgovor le v dejstvu, da so tu različne strukture živih bitij, katere dajejo razvoju določene, neprekršljive smeri, in sicer rastlinska ali fitična, živalska ali zoična, človeška ali antropična (in končno osebna ali personalna) struktura. In ravno na tej izvorni strukturi posa-

meznega živega bitja sloni njegova razvojna sposobnost, kot smo jo zgoraj orisali, t. j. sposobnost eno-, dvo-, tro- in četverodobnega razvoja od rojstva do smrti.

Podrobni pretres struktur živih bitij je seveda tu izključen in zato se moramo zadovoljiti s tem, da podamo le teoretično definicijo konstitucije in strukture živih bitij. S tega vidika je konstitucija živega bitja to, kar ga razlikuje od nežive materije, njegova struktura pa na eni strani to, kar ima skupnega in enakega z določenim številom drugih živih bitij, a na drugi to, po čemer se razlikuje od vseh različnih živih bitij. Tako se torej razlikuje rastlinska struktura od živalske in človeške po tem, da je njen psihizem sposoben le refleksne stopnje, in po isti lastnosti so si vse rastline enake med seboj. Tudi vprašanja, ali so te razlike kemične, fiziko-kemične ali kakršnekoli narave, ne moremo tu pretresati. Pač pa je važno vprašanje, kje in kdaj se vrši to «konstituiranje» in «strukturiranje» ali «graduiranje» življenja. In po vsem, kar smo ugotovili do sedaj, je mogoč na to vprašanje en sam odgovor: oba ta procesa sta obvezno predevolucijska, to je: morata se vršiti pred individualnim razvojem živih bitij, kajti ves razvoj teh poslednjih se vrši strogo ortognetično, t. j. v določenih smereh, ki so rastlinski, živalski in človeški razvoj. Med vsemi evolucijskimi dejstvi ni niti enega, ki bi pričalo o kršitvi te ortogeneze!

Če se torej postavimo na stališče splošne evolucije živih bitij od začetka do danes, moramo reči, da spadata procesa konstituiranja in strukturiranja živih bitij v praživljenje samo. Na drugi strani pa se morata ta procesa stalno ponavljati; to se tudi godi, in sicer v onem procesu, ki je znan pod imenom embriogeneza, t. j. postanek in razvoj živega bitja od spočetja do rojstva. Praživljenjski procesi so se torej zatekli v embriogenezo in druge načine plodnosti in odgovoriti na vprašanje o postanku življenja se pravi povedati, kako so se mogla prva živa bitja konstituirati in strukturirati neodvisno od teh procesov.

Vsa evolucija živih bitij se torej vrši na podlagi pravkar omenjenih procesov, katerih rezultatov pa ne more spremeniti, t. j. nobena evolucija ne more ustvariti življenja nove konstitucije in nove strukture, ne telesne ne psihične. Vsa evolucija obstoji z eno besedo v tem, da se najrazličnejše pridobljene lastnosti kopičijo potom dednosti na temeljne predevolucijske lastnosti, ki so nespremenljive. Skratka: toliko telesne kolikor psihične oblike in količine se spreminjajo pod vplivom najrazličnejših razvojnih činiteljev, toda ti so na temeljno strukturo brez vsake moči. (Pregledno so zbrani razni razvojni činitelji in teorije v knjigi: Yves Delage et M. Goldsmith: *Les théories de l'Evolution*, Paris 1927.)

Iz vsega tega sledi sedaj, v zvezi z izsledki prejšnjega poglavja, da se živa bitja delijo v različne kategorije tudi po svoji strukturi in razvojni sposobnosti, in sicer zopet v rastline, živali, ljudi in osebe. In ker je ta razvojna sposobnost odvisna le od začetnih razvojnih kombinacij, kot smo jih zgoraj orisali, je končno jasno, da je vsako živo bitje že vnaprej predadaptirano za to ali ono izmed štirih možnih razvojnih smeri, tako da je fitični, zoični antropični in personalni razvoj fatalno nepopravljiv, nepreklicljiv in tudi neprekršljiv. Čim je krenilo praživljenje po poti rastline, živali ali človeka, se je vklenila ona porcija žive snovi za večne čase v dotično razvojno kombi-

nacijo. S tem pa nam postane tudi po tej poti jasno, da se ne more nikdar in v nobeni dobi razviti ne iz rastline žival ne iz živali človek. Z drugimi besedami: vprašanje izvora človeka ni vprašanje evoluiranja, temveč preadaptiranja ali strukturiranja živih bitij iz praživljenja. Kakor rastlina in žival tako izhaja tudi človek direktno iz tega praživljenja, iz katerega se je razvijal avtonomno, ločen od živalskega razvoja že v začetku. Oblike, skozi katere je šel, dokler ni dosegel sedanje, so, kot vemo, brez pomena, kajti odločevala je vedno le njegova izvirna specifično človeška struktura, ki pa je kljub temu zgrajena iz istih temeljnih elementov praživljenja kot rastlinska in živalska. Vse življenje je pač en sam neločljiv sistem, v katerem ima tudi z razvojnega stališča človek-oseba svoje določeno, in sicer zopet najvišje mesto.

Borba proti alkoholu v prejšnjih časih.

Boj proti demonu alkoholu, uničevalcu človeškega zdravja, dostojanstva in sreče, ni od danes. Ta boj se je pričel že v davnih stoletjih, ki so za nami. Zgodovina ve v tem pogledu marsikaj zanimivega povedati.

Zakoni, s katerimi se je vodila borba proti zahrbtnemu strupu, so bili v starih časih zelo strogi. Tako n. pr. na Grškem, kjer so v Atenah za časa modrijana Solona (639—559 pr. Kr.) obsodili na smrt nekega višjega državnega uradnika, ker se je bil opil čez mero in se je takšnega pokazal v javnosti. Špartanci so bili še bolj temeljiti in so sploh prepovedali zavživanje alkohola. Strogi zakonodajalec Likurg je l. 840. pr. Kr. ukazal, da se morajo uničiti vse trte. Špartanci so bili torej kot prohibicionisti predhodniki današnjih Amerikancev.

Tudi v Rimu so obstojali nekaj časa zakoni, ki so omejevali zavživanje alkohola, čeprav je bil sicer Bacchus pri Rimljanih precej mogočen gospodar. Za časa republike je bilo v Rimu prepovedano prodajati mladim ljudem opojne pijače; šele po svojem tridesetem letu je smel Rimljan svobodno piti. V kazenskih zakonih se pijanost ni smatrala za olajševalno okolnost, marveč baš nasprotno — če je človek v pijanosti zagrešil kaznivo dejanje, je bila kazen večja nego sicer. Tako je bilo tudi na Grškem, kjer je v Mytilenah izdal Pitakos, eden izmed sedmorice grških modrijanov, strogo naredbo, da se mora vsak prestop, izvršen v pijanosti, dvakrat tako strogo kaznovati kakor če je bil izvršen v treznosti.

Papeži so večkrat svarili vernike pred alkoholom, Mohamed pa je v koranu, knjigi verskih nauk, sploh prepovedal zauživanje opojnih pijač.

V poznejših časih so se vladarji in zakonodajalci posluževali včasih naravnost groznih sredstev v borbi proti alkoholu. Francoski kralj Franc I. je n. pr. l. 1536. izdal proti pijancem drakonske odredbe. Določil je, da morajo biriči vkleniti in peljati v ječo vsakogar, ki ga pijanega zalotijo na cesti. Če so ga zasačili prvi krat, se je pijanec moral pokoriti v ječi in se postiti ob samem kruhu in vodi. Če se je pustil v drugič pijanega zalotiti, je dobil s palicami, v tretje so ga bičali. Vse to pa še ni bilo dovolj. Strogi kralj si je bil najbrž vtepel v glavo, da bo vse pijance pripravil k pameti, čeprav je bila najbrž že takrat znana resnica, da je ta posel sila težaven. Za nepopoljšljive pijance je bil kralj Franc I. določil, da se jim mora najprej na eni nogi palec odsekati; če to ni pomagalo, so jim vžgali v čelo sramotno znamenje; zanikarne trdovratneže, ki se za nobeno ceno niso hoteli odpovedati sladkemu strupu, so pa za vedno izgnali iz države

Po drugih krajih so si v novejših časih izmislili še vsa druga mogoča in nemogoča sredstva za preganjanje alkohola. Posebno v časteh je bil nekaj časa protistrup. Pijance so spravljali v samotne celice in jim dajali samo takšne jedi, ki so bile pomešane z žganjem. Duh «žlahtne» pijače se je s časom jetnikom tako prigabil, da so jed odklanjali, ker niso mogli več prenašati žganja. Ponekod so se posluževali drugačnih metod. Polovili so pijane ljudi po cestah in jih gnali v zapore. Ko so se streznili, so morali na ulico pometat, pa najsi so bili premožni možje iz boljših slojev ali pa navadni potepini.

Veno Pilon: † AJDOVSKI NOTAR ARTUR LOKAR.

Žalovanje v belem.

Vzhodni Azijec, posebno pa Kitajec, ima navado, da tudi v tujini ohrani svoje šege in navade, v katerih je bil vzgojen. Le na ta način je mogoče razlagati, da se v vseh velikih mestih starega in novega sveta nahajajo tako zvane kitajske četrti. V teh mestnih okrajih bivajo Kitajci s svojimi družinami tesno drug poleg drugega, in živé, kakor bi bili doma. Radi svoje skromnosti in varčnosti, kakor tudi radi svoje trgovske izvedenosti, se znajo prebiti skozi vse zapreke življenja in niso redki med njimi, ki postanejo imoviti. Isto je tudi v holandski Indiji. Še preden je

Nizozemska zasedla ta kraj, so se bili Kitajci naselili na Sumatri in ustanovili večino trgovskih hiš. Danes je skoraj ves trg v njih rokah. Med tem, ko beli ljudje oblečejo v znamenje žalosti črno obleko, je pri Japoncih in Kitajcih bela barva znamenje žalosti. Pogrebni obredi se vrše na zelo svečan način. Če umre kak odličen mož ali pa bogataš, so pogrebne svečanosti izvršene z vsem sijajem. Kdorkoli je bil z umrlim v kakršnemkoli stiku, mora iti za pogrebom, to je njegova dolžnost. Pogreba se udeležijo vsi člani tistih društev, h katerim je ranjki pripadal, s svojimi zastavami in znaki. Tako nudi pogreb kakega obče znanega ali odličnega Kitajca, zelo pestro sliko. Za svojce umrlega pa pomeni tak pogreb velik izdatek. Zakaj, za ta dan se morajo izvršiti različne priprave, ki stanejo mnogo denarja. Po stari navadi morajo napraviti velikanske «punčke», ki predstavljajo dobre duhove; te imajo nalogo, da zadržujejo zle duhove na pokojnikovi zadnji poti. Ko pride množica na pokopališče, se vrši na grobu velika pojedina. Navzočni se veselijo jedi in pijače, po kratki slovesnosti pogreznajo krsto v zemljo. S tem je vse opravljeno, kar zahteva stara šega in za večni mir ranjkega se ni več treba bati. Ko so velike punčke kot dobri duhovi opravile svojo dolžnost, jih zmečejo vse na en kup in jih zažgejo na grmadi. Veliko vlogo pri pogrebu igrajo kitajski duhovniki, ki korakajo v mrtvaškem sprevodu, oblečeni v svoja duhovniška oblačila in oboroženi z razpetimi solnčniki. Teh slovesnosti Kitajci ne vršijo samo doma, ampak tudi v tuji zemlji. Šega je stara in se je ohranila skozi dolga tisočletja.

Josip Bužan : GOSPA MIRKOVA.

P R I R O D A.

Zavestna vzgoja pri živalih. O zavestni vzgoji pri živalih poroča Sprösser sledeče: Nekega večera sem sedel v romantični višini na zelenem Štajerskem, kjer je vse polno divjačine in se oziral okrog sebe. Kar zagledam v bližini plota, ki so narejeni, da pajoča se živina ne uhaja, in tako na gosto zapleteni, da ni mogoče skozi, divjo kožo in kozlička. Koza je preskočila plot in čakala na drugi strani, da pride tudi kozliček za njo. Ta pa se plota ni upal preskočiti in je stopal miren sem in tja. Koza je preskočila plot še enkrat in ker se kozliček še vedno ni mogel odločiti, da bi preskočil, se je koza vrnila nazaj, trknila kozlička precej močno v rebra in plot vnovič preskočila. Nato je preskočil kozliček plot, ne da bi se obotavljala. — Druga slika: V bližini Magdeburga sem opazoval nekega dne, kako se je kakih sto domačih golobov, ki so se bili jedva opeljali, učilo letati. Gibi, obrati, dvigvi v zrak in padci, vse se je zgodilo v strnjeni skupini in do sekunde istočasno. Človek bi mislil, da so živali dobivale električna povelja. Teža pa nisem opazoval samo takrat. Večkrat sem videl, kako je padel golob iz višine, sluteč kakega sovražnika, med ostalo tropo, ki se je na to kakor na komando razpršil in se izgubil. To pa sem videl delati tudi za vajo večkrat zaporedoma; zavedni cilj te vaje je bil popolnoma jasen. Bila je šolska vaja za mlade golobce, da so se znali pravočasno razleteti v nevarnosti pred roparskimi pticami.

Z D R A V J E.

Operacija na srcu. Neki učenjak se je nekoč izrazil da bi človeku dandanašnji še umreti ne bilo treba, ko bi bila medicinska veda od svojega postanka dalje toliko napredovala, kolikor je napredovala kirurgija. Ta trditve je pač pretirana, vendar pa, če je — vsaj v gotovih mejah — veljala že pred leti, velja v večji meri danes, ko zaznamuje kirurgija neverjetne uspehe.

Kirurgom se je sedaj posrečilo zasadiť nož v srce navidezno mrtvega človeka in ga s tem poklicati spet v življenje. Iz Mörbyja pri Stockholmu na Švedskem poročajo, da se tam nahajata dva bolnika, ki sta bila pred par tedni takorekoč že na «onem svetu», zakaj prenehala sta dihati in sta bila torej praktično že mrtva, ko sta ju dva mlada švedska kirurga spet prebudila k življenju in sicer s čisto svojevrstno operacijo na srcu. Bolnika sta bolehal na trombozi (strjevanju krvi v delujočih krvnih posodah); koščki strjene krvi

so jima vdrli v srce in zamašili pljučno arterijo, tako da kri ni mogla zapuščati levi srčni prekat. Mladi zdravnik dr. Clarence Crafoord se je ob asistenci drugega stanovskega tovariša takoj odločil, da operativnim potom odstrani strjeno kri iz srca. In res se je operacija posrečila, kri se je začela spet pretakati po žilah, srce je začelo utripati. Zdravje obeh bolnikov se je znatno izboljšalo in, kakor izgleda, bosta kmalu popolnoma okrevala.

Operacija na srcu se je prvokrat posrečila nemškemu kirurgu dr. Trendelenburgu, tako da zaznamuje zgodovina kirurgije do sedaj tri takšne velikanske uspehe.

K R I T I K A.

France Bevk, Jakec in njegova ljubezen. Trst 1927., Tiskarna «Edinost». — Ko sem čital stvar v podlistkih, se mi je zdelo, da je povest slabše vrste. Ko sem jo čital v knjigi, sem se prepričal, da je tudi «Jakec» dobra reč. Uvodna poglavja so pisana nekoliko začetniško in slabejši vtisek tega začetka je odmeval najbrž do konca v meni. A menda je sploh tako, da razdrobljeno branje v periodičnem listu — v prostoru in času razdrobljeno branje — vidnejše in čutiljivejše odkriva slabosti in nedostatke dela tega branje v knjigi. Tu imaš vsa stavbo v celoti pred seboj in harmonična lepota celega umotvora lažje zabriše posamezne pomanjkljivosti. Tudi «Jakec» je lepo delo. Preprosta storija ljubezni dvoje kmetskih ljudi, pisana preprosto in pristrčno. Bevk je dober fabulist, spreten in vedno zanimiv pripovedovalec in dosti dober psiholog. Žalostni konec Micke je morda nepotreben, za kmetško psiho brzokone nekoliko prisiljen, a kakor nam ga Bevk prikaže — popolnoma verjeten in utemeljen. Z njim je stavba harmonično zaključena, izrezana iz življenja in okolice. A psihologija je postala z njim iz studija morda le nekoliko preočitno — sredstvo.

Lojz Kraigher.

France Bevk: Krvavi jezdec. — Gorica 1927. «Goriška Matica». — Prva knjiga široko zasnovanega romana «Znamenja na nebu» je dosegla izredno velik knjigotržni uspeh. Komaj mesec dni potem, ko so zagledali «Krvavi jezdec» beli dan, se že tiska drugo izdanie. Uspeh je v polni meri zaslužen. Knjiga je lepo in zanimivo branje, ki bo našemu ljudstvu zmerom ugajalo in ki ga bo po desetem in dvajsetem izdanju čitalo še vedno z isto napetostjo kakor danes. Preko vseh svojih dosedanjih knjig nam je Bevk s to svojo zadnjo knjigo še prav posebno podal dokaz, da ni samo dober fabulist, ampak da je morda naš — na boljši fabulist. Tako zanimivih in na-

petih stori in tako lahkotnem in pristranskem slogu so si naši pisatelji do danes le malo izmišljali. Bevk ima bujno fantazijo in si igraje spleta svoje snovi v bogate pripovedne zgradbe. Vse kakovosti ima za velikega pripovednika. In morda ima celo preveč darov. Vse prelahko, vse prenažno mu gre delo izpod rok. In prav v tem leži nevarnost zanj, prav v tem tiči — slabost. Napisati v kratkem letu troje knjig poleg vsega drugega številnega knjižnega in dnevniškega delovanja — to je rekord, ki ne more ostati nekanovan, če se ozremo na umetniško kakovost in dobrino. Bevkov talent se ne more in ne sme zadovoljiti samo s knjigotržnim uspehom, pa naj bo še tako izreden in sijajen. Množica hoče storije, je res; ona se ne briga za umetnost. Množica hoče zanimivih dogodkov in zapletljajev, napetosti in senzacije. A pisatelja ni Bog ustvaril za strežnika v ljudskem zabavišču. Pisatelj je vodnik, ne strežnik. In zato je njegova dolžnost, da vodi množico z umetniškimi sredstvi po umetniških poteh do umetniških ciljev in užitkov. Umetnost gre vzporedno z religijo; morda je celo sama mnogokrat religija. In zato je umetnost božji hram. To je vedel Ivan Cankar, ki je ustvarjal, kakor da kleči pred svojim Bogom. On ni bil fabulist in je bil v tem nasprotje Franceta Bevka; a bil je umetnik. Če se je spravil pisati najmanjšo stvar, je stopil v božji hram, ko da gre k molitvi; nikdar ni ostal — pred cerkvijo. Nevarnost ti preti, prijatelj Bevk, nevarnost ti preti, da postaneš tudi v tem nasprotje Ivana Cankarja. Nisem napisal teh vrstic, da bi jemal nazaj hvalo, ki sem jo izrekel Bevku. Tudi njegovi cilji so umetniški; užitki, ki jih nudi množici, so umetniški; a njegove poti niso zmerom umetniške; prevečkrat onemore v svoji nabožnosti in izgovarja po nemarnem božje ime.

«Krvave jezdece» je začel pisati v svečanem slogu srednjeveških pripovedovalcev, pa je hitro opešal: niti jezik niti slog nista brez napak. Uvodno poglavje celokunnega romana pod naslovom «Znamenia na nebu», je postavljeno menda v dobo, ki jo opisuje v začetnih poglavjih drugega dela «Krvavih jezdecev». (Naskok na dvor ob svitu gorečega Tolmina). V tem poglavju bi bil lahko več povedal in več prikazal. Tako, kakor je podano, ni niti liričen prolog, niti epična ali dramatična napoved, niti ni vsebinska alegorija. Za kaj boljšega pa bi bil moral imeti seveda že v začetku lepše zbrano svojo snov in natančnejše izdelan svoj načrt. Največja Bevkova napaka je menda sploh prav ta, da začelja pisati povest, predno je že dovolj pripravljen nanjo. V glavnem pač izvrši svojo nalogo v kljub te-

u dosti dobro. Za množico jo najbrž izvrši celo prav dobro. Poznavalcu pa se zdi škoda njega kot umetnika in njegovega dela, ki bi zaslužilo temeljitejšo izvedbo.

«Krvavi jezdeci» so zgrajeni dobro, a izvedeni so silno neenakomerno. Najdaljši je prvi del, ki zavzema polovico knjige, in vendar sta drugi in tretji del vsebinsko mnogo bogatejša in mnogo važnejša za pisateljeve namene. Bevkovi naturi leži najbolj opisovanje preprostega življenja preprostih kmetijskih ljudi in njih ljubezni. Zato ga je zapeljalo idilično življenje Toniša in Izborja in Anice in Urške v divji samoti skalnih hribov, da je pripovedovanje o njih najbolj razpredel in mu posvetil največ skrbi in največ prostora. Čisto prav in zelo lepo. A smel bi ne bil zanemariti življenja Stefana in njegove žene, ki jo komaj, komaj nekoliko spoznamo. Moral bi nam bil vse bolj približati mater Agato, ki je tako važna za roman s svojo prelepo in pregrozno proroško pesmijo in s svojo proroško blaznostjo. Hotel nam je podati dobo krvavih jezdecev, pa nas; ni seznanil z življenjem na gradovih. Seznanil nas je natančno z življenjem Toniška in Izborja, ki ni prav nič tipično za dobo krvavih jezdecev in bi lahko utripalo stoletja in stoletja prej, a tudi slej. Saj nam je lepo opisal to življenje; nobenega poglavja bi ne hoteli pogrešati v njegovi knjigi. A to življenje bi moralo biti epizoda, roman pa bi se moral vršiti v Modrejcih in v Tolminu. Saj ni samo Toniš junak romana. Kakor nam kaže zlasti tretji del, je še mnogo pomembnejši in za dobo krvavih jezdecev še mnogo zanimivejši in tipičnejši junak njegov brat Stefan. Njega in njegovo družinsko življenje in mater Agato in boje z grajski in z gastaldom Feliksom, vse to bi bil moral bolj razprestati. Spremiti bi bil moral Stefana in Ljubota vsaj za par poglavij v suženjstvo in v tujino, da bi nam tudi tam nekoliko pokazal grozote krvavih jezdecev. In razgrniti bi bil moral pred čitatelem strašno življenje grofa Friderika Vilalte kot tipičnega predstavnika grajskih tlačiteljev iz one dobe. Pretresljivo dramo med njim in njegovo ženo in Toniševo Anico je komaj nekoliko nakazal. To bi bil roman «Krvavih jezdecev». Toniševo življenje v samoti pa bi moralo biti epizoda, idiličen odpočitek od grozot na selu in po gradovih. Bevk pa je napravil prav narobe. V samoti divjih skal se vrši roman, vse drugo je epizoda. Pa saj ni prav nič čudnega, prijatelj Bevk, da ti ne zajemlje roka enakomerno, kadar pišeš. «Ta zgodba, ki jo maja meseca... začeljem pisati» — in ki jo v začetku oktobra že izdam na svetlo, ne more biti temeljiti roman, ostati mora lep in zanimiv koncept. «Naglica ni nikdar prida» in «mera in vaga v nebesa pomağa» —

sta dve zelo uvaževanja vrdeni narodni prislovice.

Bevkov jezik je za pisatelja velikih kvalitete še zmerom silno pomanjkljiv. Njegovo pripovedovanje je preprosto, iskreno in pristržno, a manjka mu umetniške izbranosti in ritma v slogu. Nekateri oddelki so v vsakem oziru dobro izvedeni. Najbolj poredno in najmočnejše je morda enajsto poglavje zadnje knjige, v katerem je vpriporjen z dramsko silo Štefanov nastop v gostilnici in njegovo krvavo maščevanje nad gastaldom Feliksom. Posamezna poglavja zopet so pisana zelo ohlapno, tako zlasti zadnja poglavja v prvem delu. Bržkone se je pisatelj koncem tega dela nenadoma zavedel, da je že preveč pozabil na odmerjeni prostor; zato je pripovedovanje v drugem in tretjem delu skoraj preveč skopo. To je najbrž v veliki meri tudi vzrok, da je ostal roman tako zelo prikrajšan v primeri s Toniševo idilo. Vzrok pa leži seveda tudi v naših klavernih razmerah, ki ne dovoljujejo pisatelju, da bi se preživil s svojim poštenim delom. Napisati mora troje knjig na leto, pa mu še vedno stradež pogrinja mizo. A prav to, da je član tako majhnega in siromašnega naroda kakor je slovenski narod, bi moralo biti v vzpodbudo Bevku, da zraste v vsakem oziru visoko in najvišje. Zakaj samo na ta način bo prekoračil naše tesne meje in stopil v svet. S «Kresno nočjo» je bil splezal višje nego zdaj. Seveda je bila zadnja naloga mnogo važnejša in težja nego prejšnja; vendar — ne nazaj, naprej gre pot! — Naj bi se ne čulo iz moje kritike več graje nego hvale. Samo v prepričanju, da nam raste v Bevku velik pripovednik, govorim odkrito o njegovih hibah in slabostih. Najboljši fabulist bi moral nujno postati tudi — najboljši pripovednik. Bevkov vzornik in učitelj je — kakor je čutili tuintam — ožji njegov rojak Ivan Pregelj. Ko bi mogel zrasti v Pregljevo jezikovno, umetniško in duševno kulturo, pa bi vzornika — presegel.

Lojz Kraigher.

France Bevk, Hiša v strugi. 1927. Vodnikova družba v Ljubljani. - Zopet nova Bevkova knjiga. Ne samo troje knjig, četvero jih je napisal in izdal tekom enega leta. A če vštete Svetega Franciška Asiškega in vso množino drobnejših stvari po dnevnikih in mesečnikih tu in preko, bi jih bilo morda celo šestero, če ne sedmero. Rekord že sam na sebi; za Slovence nezaklišan unicum. In med njimi je sijajna «Kresna noč», med njimi so občirni «Krvavi jezdeci». A če je bilo očitno že pri teh zadnjih, da jim v naglici ni mogel biti kos, je s «Hišo v strugi» skorajda opešal.

Že okvir, s katerim je povest obrobil, je sentimentalno narejena gesta, ki Bevku ni

kakor ne leži. Z njim je prav po nepotrebnem obrzdal svojega belca, da mu ni mogel zdirjati svobodno in po lastni čudi. Dobro si je postavil prizorišče, čeprav ga je nemarno opisal; imenitno si je izbral osebe in jih sijano razpostavil v drami, ki se začena zapletati napeto in zanimivo, da je človek že v naprej vesel prelepe fabule; — a nenadoma mu vsega zmanjka, belec obtiči in drama splahne — vse skupaj odnese voda. Vse lepo in prav — tudi povodenj je lepa in — morda celo — potrebna reč, ki bi v razpletajoči se tragediji igrala lahko pretresljivo ulogo; a kaj, ko je tragedija strahopetno ušla, še predno je zadišalo po vodah. Mesto globlje drame smo dobili plitko in suhoparno kazen za pregrešno sekanje lesa. Žal mi je Petra, ki prav gotovo ni bil človek, da bi se za zmerom odrekel vprašanju na svojo ženo: — «Čegav je otrok? Moj ni!» Žal mi je mene samega, ki sem doživel razočaranje ob «Hiši v strugi.» In žal mi je, močno žal mi je Franceta Bevka, ki je šel prav s to najslabšo knjigo vasovat tja preko, kjer menda komaj poznajo njegovo «Kresno noč» in ga bodo po «Hiši v strugi» — kričevno sodili.

Lojz Kraigher.

Z A P I S K I.

«Tolminci» je naslov novega, dolgega zgodovinskega romana, ki ga je spisal Ivan Pregelj in ki je pravkar izšel v založbi Katoliške knjigarne v Gorici. O «Tolmincih» bomo še prinesli obširnejše poročilo.

Sergej Ivanovič Taneev. Tako je naslov novega dela glasbenega zgodovinarja Jakovljeva, ki ga je izdal v založbi moskovske državne akademije za umetnostno znanost. Pisatelj je uporabil nekatere nove objave, kakor tudi še nekaj neznanega gradiva o življenju in delovanju najpomembnejšega ruskega kontrapunktista.

Aljehin, slavni ruski šahist, je v dvoboju z dosedanjim svetovnim šahovskim prvakom Capablancam izvojeval zmago in si tako priboril častni naslov svetovnega šahovskega mojstra.

Aljehinova zmaga pomeni vsekakor iznenadenje, iznenadenje pred vsem za Argentine — Capablanca je doma iz Argentine — ki so bili več kot prepričani, da bo njihov rojak imel lahek posel z Rusom. V tem pogledu je zanimiv dopis iz Buenos Airesa, ki ga je priobčil ruski dnevnik «Vozroždenije», kateri izhaja v Parizu. Dopisnik tega lista pravi med drugim, da je pri Argentincih zelo razvit plemenski kult — «kult rase». «Za Argentina», piše dopisnik, «je nekaj svetega, nekaj samo po sebi umljivega, da se «genio ascalavo», slovenski genij, ne more niti od daleč primer-

jati z «genio latino» in da bo Capablanca že pri prvi potezi pokazal Aljehinu svojo silo, ker je on «latino», «castellano» in «americano».

Pripomnimo naj še, da so v sovjetski Rusiji sprejeli vest o Aljehinovi zmagi z velikim navdušenjem in so listi prinesli o tem obširna poročila, dasi spada Aljehin med priznane nasprotnike sovjetskega režima.

Grazia Deledda, najznamenitejša pisateljica Sardinije, je bila odlikovana z Noblovo literarno nagrado za l. 1926. Najvišje priznanje za delo na literarnem polju, ki je bilo s tem izrečeno veliki italijanski pisateljici, je po vsem upravičeno izzvalo v Italiji globoko zadoščenje.

Čitatelji se bodo spominjali, da smo v 5. številki letošnjega letnika objavili prevod Deleddine črtice: «Žanjčevo voščilo.»

D R A M A.

Komedija med Grki. Ime «komedija» pomeni vaški spev, ali tudi uspavalni spev. Atiški kmetje so namreč imeli navado, da so se masčevali nad žalitvami atenskih meščanov z zasramovalnimi pesmimi, ki so jih tulili po noči, ko so Atenci sladko spali. Pozneje so jim to dovolili tudi po dnevi, da so imeli zabavo pri tem. Počasi se je iz tega razvila komedija. Grška komedija je nastala krog leta 404. Najznamenitejši prvih pisateljev komedije je bil Epimachos. Tudi Thormiz je bil dober. Oba sta početnika dorseke komedije. Kratinos je iznašel komedijo, katere glavni motiv je bil zasramovanje javnih ali privatnih pogreškov ljudi. Ta grška komedija je bila zelo svobodna in celo nesramna. Neusmiljeno je bičala predstojnike in navzočno ljudstvo, prepojena je bila z bridko ironijo. V komedijah so istočasno peli ko v dramah. Dober pisatelj komedij je bil Aristofan (455 pred Kr.). Vsaka komedija je bila naperjena proti komu. Poglejmo Aristofanove komedije: «V vitežih» je zasramoval poveljnika Klevna, v «Oblakih» je bičal sofistčno filozofijo in Sokrata, v «Ptičkih» je bičal Atence, v neki igri je napadal Evripida, v «Eklezijastiki» je napadal žensko emancipacijo. Tu pa tam so vsebovale te komedije tudi surovosti in nesramnosti, vendar je bil Aristofan v grški komediji to, kar je bil Ajshilos v drami. To je bila stara komedija. Komedija se je med tem precej razvila. Nova komedija je dobila veliko lepšo obliko, potavila se je na tla reničnosti, komičen patos je izgubil, pesniška tenkočutnost se je izoblikovala do največje elegance. Nova komedija je nastala v dobi Aleksandra Velikega. Prvi njen prijatelj je bil Menander, potem jih je sledila cela vrsta. Te komedije so bile v glavnem že podobne

poznejšim komedijam. Bile so karakterne veseloigre, intrigantne veseloigre. Tudi burke so se začele. V komedijah so nastopali vedno eni in isti tipi. Nezvesti zvodnik, trstni zaljubljenec, zviti sluga, špekulantni kupec s sužnji, uslužni zaupnik, vojak, sladkoustni priliznjeneč, hinavski sorodnik, predrzna zvodnica.

S M E Š N I C E.

Dober svet. V železniškem kupeju sta se dve starejši gospe dolgo časa prepirali. Prva je vpila: «Hočem, da je okno odprto, sicer me zadene kap!» Druga je odgovarjala: «Za božjo voljo, ne odpreti okna, to bi bila moja smrt!» Sopotniki niso vedeli, kako bi izravnali prepir. Slednjič se oglasi Mikoš: «Zadeva je čisto preprosta. Prvo bom okno odprl, da umrje prva, nato bom okno zaprl, da zadene kap drugo, in mi bomo imeli mir!»

Ni vedel. «Ali si bil v kopalšču?» — «Bil sem.» — «Ali ti je znan hotel pri 'Kroni'?» — «Seveda mi je znan.» — «Krasna veranda, kaj ne?» — «Eh, seveda, toda nisem vedel, da se ta deklica tako imenuje.»

Slika. Neki Ribničan je hotel dati slikati svojega rajnega očeta, ni pa imel nobene njegove fotografije, zato je slikarju opisal, kakor je vedel in znal, kakšen je bil njegov oče. Slikar se je spravil na delo in je naslikal po Ribničanovem opisu portret, ki razumljivo očetu ni bil prav nič podoben. Ribničan je vzel sliko, jo pošteno plačal, in menil žalostno: «Ubogi oče, kako zelo si se spremenil!»

Dvoboj. Mikoš je bil pozvan k amerikanškemu dvoboju. Potegnil je črno srečko, radi tega bi si bil moral v teku štiriindvajsetih ur pognati kroglo v glavo. Čez nekaj dni ga je srečal gospod, ki je vedel za to, in ga je vprašal: «No, gospod Mikoš, kdaj si boste pognali kroglo v glavo?» — «Saj sem si jo že,» je odgovoril ta, «toda se k sreči nisem zadel.»

Pravično. Mikoš je sedel v družbi dam in razdeljeval bombone. Neka dama je opazila, da je dal eni izmed njih polovico več kakor nji, zato ga je vprašala, čemu je to storil. Mikoš je odgovoril: «Ali niso njena usta dvakrat večja kakor vaša!»

N A Š E S L I K E.

Portret ge. Mirkove je delo našega mladega umetnika Josipa Bužana iz Trsta, ki je pred nedavnim dovršil študije v Benetkah. V zadnji številki N. gl. smo prinesli njegovo: Glavo starca. Upamo, da bomo imeli že priliko govoriti o Bužanu.

UGANKE.

Številnica.

6, 7, 13, 1, 15, 2 — 1, 10 — 11, 7, 9,
2 — 16, 2 — 8, 5, 4, 11, 2 — 3, 10, 8, 7
— 3, 2 — 14, 4, 1, 10, 9 — 12, 13, 2,
14, 2 — 5, 4, 11, 2.

Ključ: 1, 2, 3, 4, 2, 5 = mesec; 6, 7,
8 = božanstvo; 9, 10, 11 = sladka jed;
12, 13, 2, 14, 7 = kovina; 9, 10, 15, 16,
2, 3, = prebira v mestu.

Skrivalnica.

KOSILO
POSTAVA
VREME
KOŠANA
LAN
PEVEC
BOLEZEN
DALJAVA
KOVAČ
SENO

Vzemi od vsake besede
po dve zaporedni črki, pa
dobiš znan pregovor.

Rešitev ugank iz 11. številke:

Knjižne cene: Prva številka pove črko,
ki jo vzemi iz avtorjevega imena, druga
črko, ki jo moraš vzeti iz njegovega dela.
Dobiš: Več ko znaš, več veljaš.

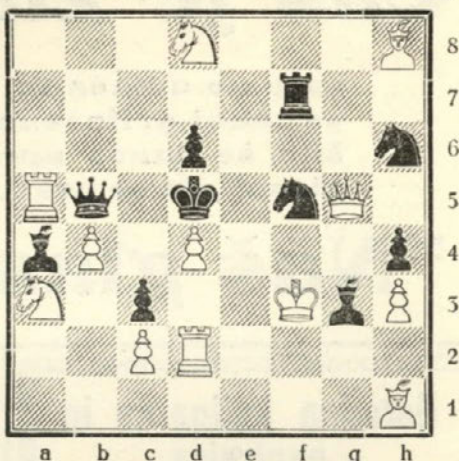
Kvadrat: LOPA
ODER
PERO
ARON

Skrivalnica: Vsak grm ima svojo
seno.

**NAROČITE SE ČIMPREJ NA
„NAŠ GLAS“ ZA LETO 1928!**

Š A H.

PROBLEM 10. — S. Rosselli del Turco.

Beli matira v 2 potezah.

Črni: Kd5; Db5; La4, g3; Sf5, h6; Tf7;
c3, d6, h4 = 10 kosov.
Beli: Kf3; Dg5; Lh1, h8; Sa3, d8; Ta5,
d2; b4, c2, d4, h3 = 12 kosov.

Rešitev problema 7. (L. ap Geijerstram):

- 1) Dg2-f2 Kf5 × g5 2) Df2-h4+
1) " Kf5 × g6 2) Lf3-d1
1) " Kf5 × e4 2) Df2-b6
1) " Kf5-e6 2) Lf3-c5

Rešitev problema 8. (G. Gavrilov):

- 1) De8 — b5

Rešitev problema 9. (William Meredith)

- 1) Td7 — b7; Lg5 — d2 2) Sa6 — c7!

Vse tri probleme je pravično rešil g. Alfonz
Kuštrin iz Trsta.

LEKARNA CASTELLANOVICH

Lastnik: F. BOLAFFIO

Via dei Giuliani šte. 42, Trst (Sv. Jakob)

VODA „DELL' ALABARDA“

proti izpadanju las

Vsebuje kinin in je vsled tega posebno
priporočljiva proti prhljaju in za ojačenje
korenin. — Steklenica po L 6.— in se
dobiva samo v lekarni CASTELLANO-
VICH, Trst, Via Giuliani šte. 42, Trst.

GLYKOL

Zelo uspešno sredstvo posebno poleti, v
vročih dneh. Kdor se čuti živčno slabega
in trpi na glavobolu, naj uporablja samo
„GLYKOL“, ki ozdravi v najkrajš. času.
Cena steklenici L 8.50. — Za popolno
ozdravljenje je treba šest steklenic.

Izvrstne švedske kapljice sv. Antona za želodec.

Čas je zlato

zato ne odlašajte, marveč poslužite se takoj priloženega obrazca in pišite še danes upravništvu „Našega glasa“, da se pravočasno naročite na

”Naš glas” - 1. 1928

Narodna knjigarna in papirnica

sedaj knjigarna „G. CARDUCCI“

Gorica, Via Carducci št. 7

Telef. 169

priporoča svojo zalogo knjig in pisarniških potrebščin. Preskrbi v najkrajšem roku knjige iz inozemstva po dnevnem kurzu Razprodaja na drobno in debelo. - Lastna knjigo-veznica.

TVRDKA

Franc Knežič

ustanovljena l. 1896.

Velika zaloga blaga za moške in ženske, perila, bombažnin, drobnarije in modnih oblek.

Trst (7.) Corso Garibaldi šte. 24.
(lastno poslopie.)

M. U. dr. D. Sardoč

specijalist za ustne in zobne bolezni perfekcioniran na dunajski kliniki

ordinira v Trstu

Via M. R. Imbriani št. 16, III. nadstr. (prej Via S. Giovanni)
od 9-12 in od 3-7.

Tržaška posojilnica in hranilnica

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

uraduje v svoji lastni hiši ulica Torre bianca 19, I. n.

Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in vloge na čekovni promet, ter jih obrestuje po 4% Večje in stalne vloge po dogovoru. - Sprejema „Dinarje“ na lek. račun in jih obrestuje po dogovoru. Davek od vlog plačuje zavod sam. - Daje posojila na vknjižbe, menice, zastave in osebne kredite. - Obresna mera po dogovoru. - Na razpolago varnostne celice (safe). — Uradne ure za stranke od 8.50 do 13 in od 16 do 18. - Ob nedeljah urad zaprt. — Štev. telef. 25-67. — Najstarejši slov. den. zavod.